ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 2,633 — Կ. ՊՈԼԻՍ. 1905, ՅՈՒՆԻՍ 3 — 16 — 12 ՐԷՊԻ ԻՒ ԱԻ՛՛, 1323 — 3 ՀՈՂԻՈՒԱՆ 1321 — ՈՒՐԲԱԹ

ԲՅԶԱՆԹԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՏՒՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԻՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՆՈՐ ՅՈՒՅԱԿ ՀԱՅ ՎԱՆՕՐԷՅԻ

Գ. — ԲԱԼՈՒԻ ՎԱՆՔԸՐ

1.— Ս. Ասպետեանի վանէ Բալըգհայեց.—Բալուէն երկաբանկէս ժամ հեռի, դէպի արեւմուտք, Հասա անուն գիւղի հարաւակողմը, և անկէ ալ գրեթէ քառորդ ժամու հեռաւորութեամբ, փոքրիկ բայց անառուտ լերան մը բարձունքին վրայ կառուցուած է Ս. Աստուածածնի վանքը հաղորդասիրաց։ Ունի չատ գեղեցիկ դիրք ու բարձրութիւն մը, այնպէս որ եթէ վանքին տանիքէն մարդ վար նայի՛ կ՛սոսկայ, և եթէ վարէն վեր նայի՛ կ՛հիանայ, այն գեղեցիկ տեսարանով, զոր կ՛ընծայէ իր դիրքն ու տեղը։

Աւանդութեամբ կ՛ըսուի թէ, վանքն հիմնուած է Թադէոս Առաքեալէն, և կը պատմուի նաև թէ Թադէոս Առաքեալն այս վանքն հիմնել կ՛ուզէ եղեր, այդ բարձունքի վարի բլուրին վրայ, բայց երազին մէջ Տիրամայրն երեւնալով, ըսած է. «Թադէ՛, Թադէ՛, բա՛րձր հայեաց, բա՛րձր հայեաց», որուն վրայ Առաքեալը կ՛պարտաւորէ, աւելի վեր, այժմեայ բարձունքին վրայ հիմնել ու կառուցանել այս վանքը։ Բայց ինչպէս եղեր է այս վանքին անունը «Բարձրահայեաց»։ Զենք գիտեր լուծում մը տալ. այս աւանդութիւնը աւելի լաւ կ՛պատշաճէր Արզրումի «Բարձրահայեաց» Ս. Աստուածածնի վանքին, թէև այս վանքն ալ «Բարձրահայեաց» անունն իր վրայ կունայ արդարացնել իր հիանալի տեսարանով։

Վանքն ամբողջ չինուած և չորրհանկի պարապատ է. երկիվեղկեայ երկաթապատ մեծ դուռը դէպի հարաւ կ՛նայի, որուն առջեւը կարծես յատուկ զարդարուած է թթենիի, բարաթի և այլեւայլ բազմաթիւ ծառերով։ Ժամանակին փայլուն և ճոխ միաբանութիւն մ՛ունէր, այժմ անոր ներքին կեանքը, և կորուսած է նաև իր նախկին ճոխութիւնն ու փայլը։ Երբեմն կ՛կառավարուէր, վերջին առիթներս, միմիայն քահանայով մը իբր Վանահայր, այս օրերս ալ Վանահայր մը կազմուած է իր վրայ առած է կ՛ըսուի վանական կառավարութիւնը։ Վանքն ունէր, օրչափ որ գիտենք, բաւական մեծ թուով հոգի և նոր գրչագիրներ, որոնց վրայ թէ օրքան ղշտութիւն կ՛տարուին, որոշ տեղեկութիւնք կ՛պակսին մեզի։

Վանքի տանտոր փոքրիկ է, բայց քարուկրը, և չատ սիրուն չենք մ՛ել գմբեթատոր, որուն վերն ալ ուղղուածքան մը վրան, և իրարմէ որոշ հեռաւորութեամբ։ որոց կանգնումն ալ կ՛վերագրուին, աւանդութեամբ Թադէոս Առաքեալին։ Վանքի սեմասեռութեան ժամանակն է, Վարդավառ, Վերափոխման և Վերացման Խաչի տօնի օրերը, որ ժամանակ բազական ուխտաւորներ կ՛գիմեն յատուկ և երկրպագութիւն։

Այս վանքի մասին, տա այժմ հետաքրքիր չէ յիշատակարաններն միայն ունինք ի ձեռին,

Ա. «Գրեցաւ Սուրբ Աստուածածնայ ի թվին Ռիհ. (= 1573), ի Բալու, ի Վանքն Հասայ, ի լաւ և չընաթ աւրինակէ, ձեռամբ Անտոն Եպիսկոպոսի։»

Բ. «Գրեցաւ Բառաշրէքս Աստուածածնայ չունչ Գրոց, որ արարեալ էր յերէմիա Վարդապետէ, ի դուռն Բալուայ Վանուցն Ս. Աստուածածնայ։»

2. Ս. Կոթողիչ Վահ.— Բալուի մերձակայքին կողմը, մէկ ժամու չափ հեռի, Աղամ անուն Հայաբնակ գիւղի մօտ, Դալ ըսուած գմբեթաձեւ կլորիկ բլուրի մը վրայ չինուած է Ս. կարապետի վանքը, որուն հիմնարկութեան վրայ գիւղացւոց բերնին մէջ հետեւեալ աւանդութիւնը կայ.— «Երբ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Ս. կարապետի իրանը կ՛փոխադրէր ի Տարօն, այդ Դալ ըսուած բլուրին գլուխը կ՛օթեւանի գիշեր մը, ուրտեղ սուրբին իրանէն կաթիլ մ՛արիւն կ՛ինկայ, որուն վրայ բարեպաշտ հաւատացեալ մառաւոտ մը կ՛չինէն, որ հետզհետէ չէնքեր աւելցուով վանքի կ՛վերածուի, ուր Վարդավառի տօնին օրերը, թէ՛ ժողակայ գիւղացիք և թէ՛ հեռաւոր քաղաքէ և գիւղերէն բազմաթիւ ուխտաւորներ կուգային յուխտ և երկրպագութիւն։ Ասոնց ընդհանուր մէջ ամենահին ուխտաւորները կուգային յուխտ և երկրպագութիւն, բայց այլեւայլ ժամանակներու մէջ պատահած երկրաչարժներէն, Թրք ըսուած մշակներէն, Վանահայր եղած է վանաց, Մաքսիթացի Մինաս Վարդապետ, որ սա և իր կարգին բաւական չէնքեր աւելցուցած է վանքին մէջ։ Վանքն այժմ անուռք է և միաբանութիւն չունի, կ՛կառավարուի ուխտաւորական վանահայրով մը։ Ունի բաւականին մշակելի հողեր՝ իր մօտերը, և երկու չաղացքներ վանուց սեփական, և քանի մը հատ ալ այգիներ բաւական հատութեր։ Իր թեմերն են՝ Ձնգուղ և Ա. դիւ։ Վանքին մէջ, ժամանակին չատ խրատով կ՛պահպանուէին, բաւական կարեւոր հին ձեռագիրներ, բայց այժմ, ինչ վիճակի մէջ և ուր են, կ՛մնան մեզ անծանօթ։

ՏՐԴԱՏ ԵՊՍԿ. ՊԱԼԵԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՅԱԽՁԱՊԱՔԻՒ ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՐՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՄԻՋ

Ա.

Առաջին անգամ յախճապակի չինուեցաւ Զինաստանի մէջ (ուսկի հնագոյն հայ բառը) և «Եգիպտական յախճապակի» կոչուած կակուղ յախճապակի առ նօթերը քաւչէնէ չինուած չէին։ Զինացիք կ՛ըսեն թէ յախճապակիի արուեստը ծնաւ Երկնային Կայսրութեան մէջ, Հասանգիդ նահանգը կայսեր (2,067 Ն. Ք.) օրով, որ հարիւր տարի թագաւորեց։ կ՛ըսուի։ Մանաւանդ պատմիչներ յախճապակիի չինուելու սկիզբը կ՛նկատեն Հան Հարատեւութեան ծագումը, այսինքն Ն. Ք. 206ին։ Դարձ Ք. դարուն և մանաւանդ Զինկ Հօանկի տիրապետութեան (1465—1488) ժամանակ է որ յախճապակիի արուեստը մեծապէս զարգացաւ ի Զինաստան, և զայս կ՛ապացուցանեն այն ժամանակի թուականը կրող քանդակներ և նօթիներ։ Ք. դարուն, Վենետիկցիք Իտալիա բերին չինական մէկ քանի հազուագիւտ անօթներ որ չատ հիացում պատճառեցին, բայց գերբնական արուեստներ նկատուեցան, մոգական յատկութիւններ ունեցող գործեր, այնպէս որ կ՛ըսէին թէ երբ այս տեսակ անօթներու մէջ թոյն դրուի, կ՛կոտրին։ Ասանկ առասպելներ էին որ յախճապակիի չինելու ուզողներէ չատեր խաբեցին։ Միայն մէկ փորձ յայտնեցաւ։ 1580ին Ֆլորէնտինցի մէկ քանի գիտուններ, որ յատուկ բերուելիներ ունէին Մեծ Դուքս Ֆրանչէսքօ Մէտիչիի պալատան հետ, յայտնեցան ապակեզոյն կիսաթափանց անօթ մը չինել, որ իր կապոյտ զարդարանքով ևս ձեւով կ՛նմաներ չինական յախճապակիներուն, բայց խօթի աղնուութեամբ և ապիտակութեամբ չատ հեռի էր անոնցմէ։ Մէտիչիներու այս յախճապակիներէն հազիւ 30 կտոր բան մնացած է, և արդէն անոնց անցաւոր գոյութիւն մը միայն ունեցան։ Բայց Բորդուկալցիք, և անոնցմէ ետքն Հոլանտացիք ու Հնդկաստանի նշանաւոր Ընկերակցութիւնը, մեծաքանակ չինական յախճապակի ներածեցին Եւրոպա մէջ։ դարու երկրորդ կիսուն։ Այս յախճապակիներն այն աստիճան բրուտներուն նախանձը գրգռեցին, բայց անոնցմէ ոչ մէկը գաղտնիքն ունեցաւ իր չորքը փխրուելու յախճապակիի չինուելուն համար անհրաժեշտ նախնական նիւթը, և նոյն իսկ 1709ին երբ գտնուեցաւ քաւլէնի առաջին հանքը, պատահաբար ի Դերմանիա, գիտաց խորհրդատու առաջարկ մը չրկուած պատուեցաւ, որ երկար ժամանակ կասկածներ ունեցաւ։ Շատ չցաւինք որ քաւլէնն ալ գտնուեցաւ, քանի որ անոր կը պարունկ կաւոյ յատկութիւն, որ զուտ ֆրանսական է և ոչ ժէ. դարուն այնքան հրաշալիքներու ծնունդ տուած է։ Ֆրանսայի մէջ առաջին անգամ յախճապակի չինողը կ՛նկատուի Ռուանցի վարպետ բրուտ Լուի Բոզէրտ որ 1673ին արտօնութիւն ստացաւ Սէն Սէվէրի մէջ հիմնելու գործարան մը «չինելու համար չինական ճշմարիտ յախճապակի որուն գաղտնիքը գտած էր, և հոլանտական ֆայանսի» Ինքզինք արքունական տուաւ ֆայանսի չինութեան, որ նշանաւոր հանդիսացուց Ռուանն այս ճարտարարուեստով, և յախճապակիի մեծ նշանաւորն ուրիշ մը ստանձնեց։ կակուղ յախճապակիի առաջին գործարանն հաստատուեցաւ Սէն Քլուի մէջ և ճարտարարուեստի այս ճիւղն արագապար յառաջացաւ։ 1698ին անգլիացի գիտուն մը, Տքթ. Մարդին Լիսդըր, հետաքրքիր կ՛ըսուէր ամօր վրայ։ Սէն Քլուի մէջ չկրցաւ պահել յախճապակիի չինութեան գաղտնիքը, և նոյնօրինակ գործարաններ հիմնուեցան նաև Բաւրիզի, Լիլլի, Շանթիլիի և Անէսիի մէջ։ Իրենց արտադրած կակուղ յախճապակին արուեստակեալ բան մ՛է։ պակեզոյն խմոր մը, որուն կ՛խառնէին կաւից և կամ կրահարն ու կաւային հող մը, հաստատութիւն տալու համար անոր։ Թէև աքսնելի էր այս նիւթը, բայց չինուած չինական յախճապակիին պէս անական գործածութեանց չէր յարմարեր։ Հօնկ որ 1709ին քաւլէնի հանք մը գտնուեցաւ պատահմամբ ի Դերմանիա, Սաքսոնիոյ մէջ։ Այս Թանկագին նիւթով սկսաւ գործել Պերլինի դեղարուեստի մը նախկին աչկերտ Պոդկէր, որ Սաքսոնիոյ կայսրընտրին, Ֆրիտրիխ Ավկուստ Ա.ի քով կ՛ծառայէր, սակայն մեծագոյն դժուարութիւնները կրեց Պոդկէր ի վերջոյ յաղթեցաւ յախճապակի չինել։ Անմիջապէս յախճապակիի գործարան հիմնուեցաւ Ալպրեխտսբուրկի մէջ. Տրեզդէն գործուող չինական ու ճարտնական յախճապակիներու ճախ հաւաքածոն իբր օրինակ ծառայեց։ Այս գործարանը կ՛պահպանուէր իբր բերդ, և գործաւորները պարտաւոր էին ո՛և է մեկուն գաղտնիք չյայտնելու յախճապակի չինելու վրայ։ Հակառակ պարագային, ամենածանր պատիժներու կ՛ենթարկուէին։ Բայց, հակառակ բոլոր այս զգուշութեանց, յախճապակիի գործարաններ հաստատուեցան ի Վիեննա, 1718ին, և ապա ի Հօխսթ, Մայսնի մօտ, ի Ֆիւրսթէնպէրկ և Պերլին և.ն։ Ըրբանսա, որ առ հասարակ միշտ պերճասքի վերարերեալ նիւթերու ճարտարարուեստին մեծ կեդրոններն են Լիմօժ և Վիէրզօն։ Ծայանս, խեցի անունով կ՛կոչուին այն ամէն կաւեղէն անօթներ որ գունաւոր խմորով չինուած են և ապա անգոյն ներմակ կիսաեռով մը պատած, և կամ ներմակ խմորով մը չինուած են և պատուած՝ անգոյն կամ գունաւոր թափանցիկ կիսաեռով մը։ Երկու տեսակ ֆայանս կայ. առաջինն՝ հասարակ տեսակը, որուն խմորն երկաթախառն կաւ է և սաքնալէն ետքը կ՛կարմրի, այնպէս որ կտորները պէտք է պատել անագային ներմակ կիսաեռով մը. և երկրորդ՝ նուրբ ֆայանսը, որ աւելի մաքուր նիւթերէ կը չինուի, տաքնալէ վերջ սպիտակ խմոր մը կուտայ, և հետեւաբար կրնայ թափանցիկ փայլ տանիլ։ Բալիսի ֆայանսայս երկուքին միջին մէկ տեսակն է, թէև խմորը ներմակ է, բայց կիսաեռն յաճախ անագային։ Ծայանսը կ՛ծառայէ ծածկելու համանուն կրակարանները, և անով կը չինուին սեղանի, արուեստական ծաղիկներ, սեղանի ամաններ, և.. յախճապակիին տեղը կ՛բռնէ և նուազ սուղ է։ Բաց աստի, ժամանակէ մ՛ի վեր Ֆրանսայի մէջ չատ գեղեցիկ, զարդարուն անօթներ կը չուզեր հաւաքիչին կիսքելու համար լիազօր պատգամաւորներ կարգել։ Միայն ճարտարարուեստին իմանալ կ՛փորձէ եղեր։ Ճարտարարուեստին կ՛ըսուի այն համարձակութիւնն որ, կռահելով թէ եկող յաճախորդը ճշմարիտ գնորդ չէ, այլ միայն գին հարկնալ կ՛ուզէ խաղ, իր բերանը չի բանար։ Ռուսիա դեռ համդուած չէ ճշմարտութեան։ Դեռ յոյներ ունի։ Լինելուիչ և պատուակիցք քաղաքական ոչ մէկ հետաքրքրութիւն ցոյց մ՛ընեն, հետաքրքրով յայտարարելով թէ արդի անհայտ պայմաններուն մէջ հաշտութեան չեն փափաքիր։ կրնար խորհուիլ Բեզերպատրիկի մէջ թէ զօրականներու համար նետաստութիւն պիտի ըլլար հաշտութեան փափաք յայտնել։ Իրենց փորձը կուսիէն է։ Հաշտութիւնը կուսայ գալարն վրայ գանուող զօրավարներու խօսքովը չկրնայուիր։ Մայրաքաղաքէն բոլոր Տէրութիւնն գործերը վարող Պետական մարդոց խօսքովը կ՛վճռուի հաշտութիւնը։ Օեամա ալ հետաքրքիր մի-քառասնի թէ Զըլաւ թէ հաշտութիւն կընքէք, մինչև որ դաս մ՛ալ չանք Լիխթենշթէյն, մինչև որ չգրաւենք Վլատիվոստոքը։ Օեամայի բանծն աւելի խելքի մօտ է. զի Մոնգոլիի յաղթութիւնէն ու Զուշիմայի փառաւորումէն ի վեր ինք այս բանին կ՛աշխատէր արդէն։ Բայց վերջապես, Օեամայի հետաքրքին ալ վճռական պէտք չէ նկատուի, զի ո՛չ իսկ Օեամա, այնքան յաղթութիւնէ ետքը, պիտի ճանապարհ հաշտութեան բաղձալու։ Այսպէս թէ այնպէս, Ճապոն և Ռուսիա, մեծապէս ընթերակալ ըլլալէն ետքը Մ. Նահանգ պատուական նախագահին սիրաջոյտր մեկնորդութիւնն համար, հաչասա թեան մօտ չեն երեւիր տակաւին։

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՄԵՌ ՆԱԻԱՄԱՐՏԷՆ

(«Թայմս»ին Թոկիոյ Ընդհանրին, Յու. 11.)

Այսօր յայտնի է բացարձակապէս թէ Մայ. 27ի առեղ նաւամարտն իրօք վճռական եր մէկ ժամ միայն առաջ ընդհանրի կռիւէն եղաք, որով խաթարեցաւ լինցաւ Պօլոհին, ծանրապէս վնասուեցաւ Քնեզ Սամվօրվ, և Ռուսաց նաւային կազմն այն ատենուան խանգարեցաւ որ այնուհետեւ նաւամարտ իրարմէ անջատ կռիւներու չարք մը դարձաւ լոկ։ Թօկօ Յովսկայ Թողուց իր առաջնոյն պահպանողական ուղղութիւնը, — որուն դիմած էր մինչև այն ատեն՝ պահեստի նաւային ոյժ չունենալուն համար, — և Թշնամիին մօտերեմ մինչեւ 2,500 մղոն տեղ, և այնչափ ժամուրութեան մէջ, ճարտնի հին և փորձ հրեսաւորներուն պաղարիւն նչանաւութիւնն ու ճարտարութիւնը փառաւոր արդիւնքներ տուին, զի իրենց արձակած գրեթէ մէն մի ռումբն անվրէպ դպաւ։ Ի սկզբան Ռուսերն ալ քանի մը ռումբ կրցան դպցնել, բայց ճարտնական վնասներն անկարեւոր բաներ եղան, և յետոյ Ռուսաց նչանառութիւնը խանգարեցաւ, անկարգ, անկանոն ընթացք մ՛ունենալու պէսպէս։ Թօկոյի մարտանաւերն այս հնարքին ալ հետեւեցան որ իրենց ամբողջ կրակը կեդրոնացնելու յաղթական Ռուսաց ամէնէն գօրաւոր նաւերուն վրայ, որոց գործը լինցնելու հոգն ապա թողուցին իրենց երկրորդական նաւերուն։ Քնեզ Սոմվօրվի սպաներն ու նաւաստիները միայն երկու. Թնդանօթով կրցան չարանախել կռիւը, մինչեւ որ Թրենք ալ ընկղմեցան այն մեծ զրահաւորին հետ։ Ճապոնի նաւապետ Նամատա, որ 200 նաւազով զրկուած էր Նէոլա Ա. զրահաւորը գերի վարելու, նոյն նաւուն մէջ գտաւ նամանապէս գերի ինկող միւս երեք մարտանաւերուն պաշտօնը, զորոնք նէպօկադով ծովակալ իր քով կանչած էր՝ իր անձնաւորութեան գիտումն անոնց ծանուցանելու։ Եամատա նաւապետ պահանջեց ռուս սպաներէն որ բարեւի կենալու ձեւով չարունն նաւուն վերնայարկը, և նաւաղներն ալ չարաբին նաւուն առաջակողմը։ Բալոր Ռուսերն հնազանդեցան ճապոնցի նաւապետին հրամանին։ Այն առան ճաքոնցիք զրահաւորին կայմէն վար առին ռուսական դրօշը, և նորածագ Արեւգական դրօշը պարզեցին անոր տեղ, ոդ ջունելով զայն ճապոնի ազգային երգածվը, զոր ուժեղ ձայնով մը երգեցին միաբերան ուարեւի կեցած ռուս սպաներէն ու նաւաղներէն չատեր այս պահուս կուլային։

** Ծավ. Թօկոյի երկու մեծ նաւաքաժինները, երբ Լիսնքուան կղզիներուն մօտ նեպօկադով ծովակալին չորս միաստեղները գերի վարելէն ետ կ՛դառնային, Մայ. 28 ի իրիկունը ժամ հին տեսան Վլադիվոստոքի զրահակիր յաճանաւը, որ նշմարած մուխը ռուս նաւերուն մուխը կարծելով, դէպ ի ճարտնական նաւերը կուգար սխալմամբ։ Ուռս մարտանաւն իր սխալն հասկնալուն պէս գլուխը դարձուց և չոգեկոչին փախչել սկսաւ։ Թօկո գրօս չով նչան տուաւ Իվոփին և Եաճսային՝ Թշնամին հալածելու։ Ասոնք ժամ 5 ալին հասան ռուս նաւուն, և գրօշով հրաւիրեցին զինք անձնատուր ըլլալու, ծանուցանելով թէ նէպօկադով ծովակալ արդէն անձնատուր եղած է։ Ոչ-փով գրօշով պատասխանել սկսաւ, բայց կիսաւարտ Թողուց, և նորէն փախչել սկսաւ։ Այն ատեն ճարտնական երկու յաճանաւերը կրակ բացին 8,000 մեթր հեռաւորութենէ և կէս ժամ ետքը ծովին տակը զրկեցին Իվոփին։ Իվոփ ազատց 192 Ռուս, Եաճսին 140։ Ընդ ամենայն 412 հոգի կար ընկղմած նաւուն մէջ։ Այս գէպք նչանակալից հանդիսացաւ, զի Ոչ-փով իր վրայ եկող ճարտնական երկու յաճանաւերէն աւելի ուժեղ պատրաստուած էր, աւելի հատ զրահ ունէր, եւ սպառազինուած էր աւելի խոշոր թնդանօթներով, մինչդեռ ճարտնիք իրենց մի միայն ուժ ինչդնոյ թնդանօթները գործածելով, առաջին կարգի զրահապատ յաճանաւ մը կրցան ընկղմել ուր հազար մեթր հեռաւորութենէ։

(The Times, Յունիս 12.)

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Ի՞ՆՉ ԿԱՆՑՆԻ ԿԴԱՐՆԱՅ

ՆՈՐԻՆ ԱՐԻՒՆՀԵՂՈՒԹԻՒՆ։ Հաշտութիւնն ա՛յնքան բարի բան մը պիտի ըլլար, բայց հեռի է տակաւին։ Արեան հեղեղներ գարձնել պիտի հասին Մանչուրիոյ մէջ։ Եւ արդէն կ՛ասին։ Օեամա սկսաւ այն մեծ պայքարն որ սահմանուած է Լիպնեւիչի բանակը չանչանալու, և Վլատիվոստոքի անկումը փաթթացնելու։ Հաշտութեան վերջին լուրերը, ինչպէս դիտել տուինք երէկ, նպաստաւոր չեն։ Ռուսիա չուզեր հաշտութիւն կնքելու համար լիազօր պատգամաւորներ կարգել։ Միայն ճարտնի պայմանները իմանալ կ՛փորձէ եղեր։ Ճարտնի կ՛ենանի այն խանգութիւնին որ, կռահելով թէ եկող յաճախորդը ճշմարիտ գնորդ չէ, այլ միայն գին հարկնալ կ՛ուզէ խաղ, իր բերանը չի բանար։ Ռուսիա դեռ համդուած չէ ճշմարտութեան։ Դեռ յոյներ ունի։ Լինելուիչ և պատուակիցք քաղաքական ոչ մէկ հետաքրքրութիւն ցոյց մ՛ընեն, հետաքրքրով յայտարարելով թէ արդի անհայտ պայմաններուն մէջ հաշտութեան չեն փափաքիր։ կրնար խորհուիլ Բեզերպատրիկի մէջ թէ զօրականներու համար նետաստութիւն պիտի ըլլար հաշտութեան փափաք յայտնել։ Իրենց փորձը կուսիէն է։ Հաշտութիւնը կուսայ գալարն վրայ գանուող զօրավարներու խօսքովը չկրնայուիր։ Մայրաքաղաքէն բոլոր Տէրութիւնն գործերը վարող Պետական մարդոց խօսքովը կ՛վճռուի հաշտութիւնը։ Օեամա ալ հետաքրքիր մի-քառասնի թէ Զըլաւ թէ հաշտութիւն կընքէք, մինչև որ դաս մ՛ալ չանք Լիխթենշթէյն, մինչև որ չգրաւենք Վլատիվոստոքը։ Օեամայի բանծն աւելի խելքի մօտ է. զի Մոնգոլիի յաղթութիւնէն ու Զուշիմայի փառաւորումէն ի վեր ինք այս բանին կ՛աշխատէր արդէն։ Բայց վերջապես, Օեամայի հետաքրքին ալ վճռական պէտք չէ նկատուի, զի ո՛չ իսկ Օեամա, այնքան յաղթութիւնէ ետքը, պիտի ճանապարհ հաշտութեան բաղձալու։ Այսպէս թէ այնպէս, Ճապոն և Ռուսիա, մեծապէս ընթերակալ ըլլալէն ետքը Մ. Նահանգ պատուական նախագահին սիրաջոյտր մեկնորդութիւնն համար, հաչասա թեան մօտ չեն երեւիր տակաւին։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

(«Թայմզ»ի Բարիզեան Թղթակցէն.)

Աչքի առջև ունենալով Բեդերսպուրկէն եկող հակասական լուրերն հաշտութեան նկատմամբ, օրուան մեծ խնդիրն այս է որ Ռուսիա ինչպէս պիտի գտնէ հարկ եղած դրամը՝ Պատերազմին յառաջ տանելու համար, և արդեօք պիտի կրնա՞յ նոր մեծ փոխառութիւն մը կնքել արտասահմանի մէջ։ Նշանաւոր Ֆրանսացի սեղանաւորներէն ստուգեցի գործը, և վստահութեամբ կրնամ յայտարարել թէ ռուսական նոր փոխառութիւնը պիտի չստորագրուի Բարիզի մէջ, եթէ պատերազմը շարունակել որոշուի։ Ֆրանսական մեծ Դրամատունք դրամ պիտի չտան, և Ֆրանսայի Կառավարութիւնն ինքն ևս թոյլ պիտի չտայ։ Ցայտնի է որ օտար Տէրութեան մը համար փոխառութիւն մը չի կրնար կնքուիլ Ֆրանսայի մէջ մինչև որ Ֆրանսայի ելևմտից և արտաքին գործոց նախարարներն հաւանութիւն չտան։ Արդ, հիմակ այս երկու պաշտօններն ալ Մ. Ռուվիէի ձեռքն են, և յայտնի է թէ Մ. Ռուվիէ բացարձակ յայտարարած է թէ ցորչափ պատերազմը տևէ, ռուսական նոր փոխառութիւն պէտք չէ ստորագրուի Բարիզի մէջ։ Ըսուեցաւ թէ Ռուսիա կրնայ «առժամեայ կանխավճար մը» ստանալ ֆրանսացի սեղանաւորներէն՝ բարձր տոկոս մը վճարելով, և մեծ փոխառութեան մը կարելի եղած պահուն՝ անոր արդիւնքէն հատուցանելու պայմանով։ Բայց ինձ իմացուցին թէ տեղւոյս մեծ Դրամատուններն առոր ալ պիտի չհաւանին։ Աններև է ուրեմն որ Ռուսիա չի կրնար դրամ ճարել Ֆրանսայէն՝ պատերազմը յառաջ տանելու համար, և եթէ միտքը դրած է հաշտութիւն չկնքել, դրամական ներքին միջոցներուն վրայ միայն պէտք է դնէ իր յոյսը։ Արդէն շատ մեծ քանակութեան մը հասած են Ֆրանսայի մէջ գտնուած ռուսական պարտաթուղթերը, որք ցրուած բաշխուած են ժողովրդեան ամէն խաւերուն մէջ, բայց կրնայ ըսուիլ թէ Ֆրանսայէն դուրս հրապարակ (առնող ծախող) չունին այս ռուսական թուղթերը։ Ուստի, Ֆրանսացի նշանաւոր ելմտագէտներն ու սեղանաւորներն աներկեւթութիւն կ'համարին ա՛լ աւելի ստուարացնել Ֆրանսացիներուն ձեռքը գտնուող ռուսական թուղթերուն քանակը, օգնելու համար Ռուսիոյ որ յուսահատական ճիգեր ընէ, որք ուրիշ արդիւնք ունենալու սահմանուած չեն բայց եթէ լիակատար պարտութիւն և անվերջ աղէտք։ Բայց եթէ հաշտութիւն կնքուի, դժուարութիւն չկայ ռուսական մեծ փոխառութիւն մը ստորագրելու, Ռուսիոյ դրամական գործերը մաքրելու կարգի դնելու համար, և այսպիսի փոխառութիւն մը կրնայ յաջողութիւն ունենալ, զի հաւանական է որ եւրոպական ուրիշ հրապարակներ ալ պիտի գործակցին ու մասնակցին, որով ռուսական նոր թուղթը միջազգային արժէք մը պիտի ունենայ։ Նաև կ'յուսացուի որ երբ հաշտութիւն ապահովեալ համարուի, բոլոր աշխարհի մէջ գործերը պիտի բացուին, և ճարտարագործութիւնք նոր թափ պիտի առնեն, զի պատերազմիկ երկու կողմերն ալ մեծաքանակ ապսպրանք պիտի տան նաւերու, պատերազմական մթերքներու և երկաթուղիի կազմածքներու համար, որպէս զի թշնամութեանց պատճառաւ կորածներուն տեղը գնեն։ Այս ապսպրանքները գործադրելու համար հանուած նոր փոխառութեան գումարները մեծ մասամբ պիտի մնան ստորագրող երկիրներուն մէջ, որով դրամներու մեծ տեղափոխումներ պիտի չըլլան, և հրապարակները չպիտի ցնցուին։

(The Times, Յունիս 12.)

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԶՐՈՅՑՆԵՐՆ ԵՒ ՍԱԿԱՐԱՆ.—Տէյլի Թելկրաֆի Բարիզեան թղթակիցն հետեւեալը կ'հեռագրէ Յունիս 10 թուով.—Սակարանը տակաւին վարանոտ ընթացք մ'ունի, թէպէտ անցեալ Եչ. գիներու բարձրացում մը տեղի ունեցաւ հաշտութեան յոյսերուն ազդեցութեամբ։ Զրոյց կայ թէ Ռուս Կառավարութիւնը հակառակ ուրիշներու բաղձանքին, մտադիր է պատերազմը շարունակել. միայն սեղանաւորական շրջանակներու մէջ Ռուսիոյ այս մտադրութիւնը դիւանագիտական հնարք մը կ'նկատեն, նուազ ծանր ու պատուաբեր հաշտութիւն մը կնքել կարենալու համար։

ՃԱՊՈՆԻ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ.—Թօքիոյէն Յնս. 5 թուով կ'հեռագրուի թէ Ճապոնի Խորհրդարանն հաւանօրէն նիստ պիտի գումարէ Յուլիսի կիսուն, համաձայն Միքատոյի հրամանագրին, և պիտի քուէարկէ պատերազմին յաւելուածական ելմտացոյցը, որ 300 միլիոն եէնի կ'հասնի։ Այս գումարը ձեռք պիտի բերուի փոխառութեանց հրապարակ հանումէն։ Այժ պահուս չինուող երկու ճապոնական զրահաւորները (17,000ական թոնօ) պիտի աւարտին և ծով պիտի իջուցուին ներկայ տարին չաւարտած։ Թօքիոյի Սակարանին մէջ Յունիս 9ին, կէս օրէն վերջ գիներու բարձրացման միտում մը նշմարուեցաւ յանկարծ։ Յունիս 10ին գործառնութիւնք երկու ժամ յապաղեցան, որովհետև գործերը խառնուած էին։

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.—Թօքիոյէ կ'հեռագրուի Յունիս 10 թուով.—Արտաքին գործոց նախարար Պարոն Քոմուրա նամակ մ'ուղղելով Նախագահ Մր. Րուզվէլդի, ծանոյց անոր թէ ստացած է իր նամակը, զոր ճապոնական կառավարութիւնը լուրջ ուշադրութեան առած է, և իրաւամբ, զի այնքան կարեւոր անձնաւորութենէ մ'ուղղուած է.— «Ամբողջ աշխարհի և Ճապոնի շահուն համար փափաքելով հաշտութիւն կնքել, այնպիսի պայմաններով որ հաստատուն հանգամանք տան անոր, Ճապոնի կայսերական կառավարութիւնն ի պատասխանի Նախագահ Րուզվէլդի առաջարկութեանց, Ճապոնցի լիազօր պատուիրակներ պիտի կարգէ, հաշտութեան պայմաններուն վրայ խորհրդակցելու համար ռուս լիազօր պատուիրակներուն հետ, յարմար դատուած տեղւոյն և ժամանակի մէջ, ուղղակի և մի միայն երկու պատերազմիկ տէրութեանց միջև կատարուած բանակցութեամբ կնքելու համար հաշտութեան պայմանները։»

⁂ Բեդերսպուրկէ կ'հեռագրուի Յնս. 11 թուով.—«Կոմս Լամզտորֆ բերանացի կերպով հաղորդեց Միացեալ Նահանգաց դեսպան Մր. Մէյէրի թէ Ռուսիա կ'հաւանի բանակցութեան մտնել ճապոնցի պատուիրակներուն հետ։ Ռուսիա պիտի սպասէ որ պատուիրակները ծանուցանեն թէ Ճապոն ո՞ւր ընտրած է իբր գումարման վայր և ո՞ր ատեն տեղի պիտի ունենայ պատուիրակներուն գումարումը։ Հաշտութեան բանակցութեանց համար ընտրուելիք վայրն այնքան կարեւորութիւն չունի Ռուսիոյ համար. եթէ Ուաշինկդընն ընտրուի, Պարոն Ռօզէն պիտի ըլլայ պատուիրակ Ռուսիոյ կողմէ, իսկ եթէ Բարիզ ընտրուի, Մ. Նէլիտով պիտի ըլլայ պատուիրակ։ Այսօր զրոյց ելաւ թէ բանակցութիւն մը տեղի ունեցեր է Մանչուրիոյ մէջ՝ Զօր. Լինեւիչի և Մաբեչալ Օեամայի միջև։»

⁂ Յունիս 10ին, իրիկուան ժամ 6ին էր որ ճապոնական կառավարութիւնը ծանոյց թէ Մր. Րուզվէլդ միջնորդութիւն ի գործ պիտի դնէ։ Ասոր վրայ, փողոցներն անմիջապէս լեցուեցան լրագրավաճառներով, որք մասնաւոր տպագրութիւններ կը ծախէին։ Հիմակուց կ'քննուին արդէն պայմանները, և այն խնդիրը թէ որո՞նք պիտի կարգուին պատուիրակ։ Կ'յիշուին Իդօ մարքիզին, կոմս Քացուրայի, Քամօւրայի եւ Մարեչալ Եամակադայի անունները։ Ճապոնական մամուլը կ'ըսէ սակայն թէ կանխահաս կ'ըլլայ հաւատ ընծայել որ Մր. Րուզվէլդի միջնորդութիւնն իրօք պատճառ պիտի ըլլայ հաշտութեան կնքման.

ՌՈՒՍ ՍՊԱՆԵՐՈՒՆ ԿԵԱՆՔԸ.—Ժողովուրդի Մանչուրեան երբեմնի թղթակից Լիւտովիք Նօտօ կ'ջանայ պատկերացնել այն ոգին, որով ոգեւորուած են Մանչուրիոյ մէջ ռուս զինքերուն պատիւը վեր պահելու կոչուած սպաները։ «Լիաօ Եանկի ճակատամարտէն առաջ, Քուրոբադքին խստիւ արգիլեց կիներուն՝ բանակին ընկերանալ և Մուգտէնի մէջ բնակիլ։ Մուգտէն. եթէ գիտնաք թէ ո՛րպիսի անլուր տեսարանի մը ներկայ գտնուեցայ ես հոն, 1904 Սեպտ. 4ին. բնաւ մոքէս չպիտի ելնէ։ Եէնդայի ճակատամարտէ կ'վերադառնայի։ Գիշեր էր։ Մուգտէնի կայարանին մէջ խիտ շարքերով դիզուած էին վիրաւորեալներով բեռնաւորեալ կառախումբեր։ Կայարանին շուրջն ալ մարդու միսերով բեռցուած պատգարակներ լեցուն էին։ Կարծես թէ հողն իսկ կ'հեծէր, կ'հառաչէր իր վրայ կրած այս աղետալի տեսարանէն. բայց հեռուէն, գիշերուան մթութեան մէջէն նուագածութեան մը զըւարթ ձայներն հասան ականջիս. Նուագածութի՜ւն. միթէ կարելի՞ է կ'հարցնեմ ես ինձ. գերեզմանատան մը վերածուած այս հողին վրայ բարեկենդանի հաճոյքնե՞ր։ Վերջապէս կ'փորձուիմ հեռուէն նշմարուած լամպարի աղօտ լոյսերու կողմն երթալ, և հոն կ'տեսնեմ որ զինուորական նուագածուներու խումբ մը, շարժական խեղճ թատրոնի մը դրան առջև իր կըտորներուն մէջէն ամէնէն զուարթ եղանակներն ընտրած կ'նուագէ. քիչ մ'ետ կ'յառաջանամ և կ'տեսնեմ որ «թատրոն»ին մէջ ալ կատակերգակ դերասանուհիներու խումբ մը թարգմանած ու թոյլ հրապարակներով, ճղակոտոր կ'ընէ օֆէնբախ մը։ Թատերաբեմին առջև նստարաններու վրայ նստած են յիսունի չափ սպաներ, կ'զրօսնուն ու կ'ծիծաղին։ Դերասանուհեաց խումբն հետեւեալ առտու քաղեց իր վրանը և այդ «արուեստագիտուհի»ները մեծ պեխերու և երկար սուրերու պաշտպանութեան տակ հեռացան գացին։ Քուրոբադքին վանեց հանրակիները Մուգտէնէն. չի կրնար արգիլել Խարպինի և Դիելինկի մէջ գտնուող հարիւրաւոր սպաները «ճամբորդութիւններ» ընելէ։ Բայց ո՞վ են այս սպաները։ Ապաքինութեան մէջ գտնուող վիրաւորեալ ու հիւանդ սպաներ, սուտ վիրաւորեալներ և սուտ հիւանդներ։ Կան մարդիկ որ մեռնելէ աւելի ապրիլ կ'ուզեն. կան մարդիկ ալ որ իրօք քաջ են և շատ ճակատամարտներու մէջ կռուած են։ Բայց ասոնք ալ այլ ևս չեն ուզեր կռուիլ, զի ձանձրացան, պարտուեցան, վհատեցան այնպիսի պատերազմէ մը, որուն անդառնալի կերպով կորսուած ըլլալուն համոզուած են։ Ուստի ինքզինքնին հաճոյքի կուտան, գէթ ժամանակ մը մոռնալու համար արիւնաչուշ կռիւներն ու տեսարանները։ Ասոնք ապրիլ կ'ուզեն, վայելել կ'ուզեն, զուարթանալ, ժպտիլ, ծիծաղիլ կ'ուզեն. զի ձանձրացած են սպասելէ, և առիթ կ'փնտռեն դէպ հիւսիս գացող կառախումբի մը մէջ նետուելով, աղետը ու զզուելի տագնապներու մէջ հանգչելու։»

ՄԵԾ ՆԱՒԱՄԱՐՏԻՆ ՆՈՐ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ.—Տէյլի Թելէկրաֆի Թօքիոյի թղթակիցն հետեւեալը կ'հեռագրէ Յունիս 8 թուով.—Կոմսուհի Իկնադիէվ հեռագիր մը ղրկեց Ճապոն, Մարքիզ Իդոյի՝ խնդրելով անկէ որ քննութիւն մը բացուի և հասկցուի թէ ի՛նչ եղած է իր որդին՝ տեղակալ կոմս Վլատիմիր Իկնադիէվ, որ Ալեքսանդր Գ. զրահաւորին մէջ կ'գտնուէր. նաև տեղեկութիւն խնդրեց իր քեռորդի՝ հրամանատար Ալեքսիս Զաւրոֆի մասին, որ Սվիէդըլանա մարտանաւուն մէջ կ'գործէր։ Կոմսուհի Իկնադիէվ կինն է հռչակաւոր զինուորական և դիւանագէտ Իկնադիէվի։ Մարքիզ Իդօ այս հեռագիրն ընդունելուն պէս խնդրեց Ճապոնի ծովային իշխանութիւններէն որ անմիջական քննութեան ձեռնարկեն, բայց ցարդ այս երկու սպաներն ալ կարելի չէ եղած գտնել Ճապոն տարուած ռուս գերիներուն մէջ, ոչ ալ անոնց ի՛նչ ըլլալուն մասին տեղեկութիւն մը առնուած է։

⁂ Նոյն թղթակիցը Յունիս 9 թուով հետեւեալը կ'հեռագրէ.— Լաւատեղեակ աղբիւրէ այժմ կ'տեղեկանամ թէ Ճապոնցիք իրենց ընդծովեաները պատրաստած էին վերջին նաւամարտին մէջ գործածելու համար, բայց ծովը շատ փոթորկոտ ըլլալուն չկրցան. այս պատճառաւ անհնին է թէ ճապոնական ընդծովեաները մեծ վնաս պատճառեցին թշնամիին։ Ծով. Թօկօ տակաւին Թօքիօ չպիտի երթայ. անիկա այժմ «այսինչ տեղն է։»

⁂ Կ'ըսուի թէ այն ճապոնական թորփիլահալածները, որք Չէմչուկ մարտանաւը հալածելու համար ղրկուած էին, կէս ճամբան հրաման ստացան ետ դառնալու. որովհետև Ճապոնցի հրամատարը աստերաականօրէն թոյլ տալ կ'ուզէր որ գոնէ այս միակ ռուս մարտանաւը փախչի Վլատիվօստոք և Ռուսաց պարտութեան լուրը տանի։

⁂ Տէյլի Թելէկրաֆի թղթակիցը Վիենայէն հետեւեալը կ'հեռագրէ Յունիս 9 թուով.—Այսօր քաղաքիս դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ հետեւեալ լուրը տարածուեցաւ. «Ռուս կայսրը Ռուս Ծովային Պաշտօնարանէն ստացաւ մանրամասն տեղեկագիր մը Քորէական Նեղուցին նաւամարտին վրայ։ Այս տեղեկագիրը նաւամարտին այլեայլ մանրամասնութիւնները ներկայացնելէ վերջ հետեւեալ եզրակացութեան կ'յանգի. Աղէտքը պէտք է բացարձակապէս վերագրել Ծով. Ռօժտեսդվէնսքիի անօրինակ անմտութեան. ռուս ծովակալն ոչ մէկ պատրաստութիւն տեսած էր թշնամիին հետ բաղխելէ առաջ, որովհետև կ'յուսար Վլատիվօստոք հասնիլ առանց ճապոնցիներուն բաղխելու։ Ռուս կայսրն այս տեղեկագիրը կարդալուն պէս շատ բարկացաւ և հրամայեց որ խիստ քննութիւն մը բացուի Ծով. Ռօժտեսդվէնսքիի մասին։»

ԵՆԹԱԴՐԵԱԼ ՊԱՅՄԱՆՔ ՃԱՊՈՆԻ.—Էքօ տը Բարիի Բեդերսպուրկեան թղթակիցը կ'հեռագրէ.—Այժմ կարող եմ յայտնել այն հաշտութեան պայմանները զորս Ճապոն կ'առաջարկէ, և նաև այն պայմանները զորս Ռուսիա չպիտի ընդունի։ Ճաբոն պիտի առաջարկէ. (1) վճարում մէկ միլիառ 250,000,000 րուպլի, այսինքն 130 միլիոն ոսկիի։ Ասիկա կենսական պայման մ'է։ (2) բովանդակ Մանչուրիան պէտք է վերադարձուի Չինաստանի, ճապոնական վարչական թեւարկութեան տակ։ (3) Ճապոն թեւարկութիւն հաստատէ Քորէայի վրայ, և ունենայ հոն փոխարքայ մը. Քորէայի նաւահանգիստներն իր զինուորական հսկողութեան տակ պիտի ըլլան և Քորէայի վարչական կազմակերպութիւնն ամբողջովին ճապոնական պիտի ըլլայ։ (4) Բորդ Արթուր պէտք է Ճապոնի յանձնուի։ (5) Անդրմանչուրեան ամբողջ Երկաթուղին պէտք է Ճապոնի տրուի։ (6) Անդրսիպերեան Երկաթուղին պէտք է բաց ըլլայ միջազգային վաճառականութեան առջև։ (7) Վլատիվօստոքի ամրութիւնները պէտք է քանդուին։ (8) Սաղալին պէտք է Ճաբոնի յանձնուի։ (9) Պատերազմի սկիզբէն ի վեր բոլոր այն ռուսական մարտանաւերն որք չէզոք նաւահանգիստներու մէջ զինաթափ եղան, պէտք է Ճապոնի տրուին։ (10) Ռուսիա պէտք է պաշտօնապէս խոստում տայ թէ քսան և հինգ տարի Մ. Արեւելքի մէջ տորմիղ չպիտի պահէ։ (11) Ճապոն պիտի գրաւէ Վլատիվօստոքն և Ամուրի ծովեզերեայ նահանգները, իբր երաշխաւորութիւն պատերազմական տուգանքի վճարման։

Ռուսիա պիտի մերժէ (1) ոև է պատերազմական տուգանք վճարել. եթէ Ճապոն պնդէ այս պայմանին վրայ, պատերազմը պիտի շարունակուի։ (2) Ռուսիա յօժար է Չինաստանի դարձնել Հարաւային և Կեդրոնական Մանչուրիան, մինչև Խարպին, Ճապոնի վարչական և զինուորական թեւարկութեան տակ թողլով զայն։ (3) Ռուսիա կ'հաւանի որ Ճապոն թեւարկութիւն հաստատէ Քորէայի վրայ և նաւահանգիստները զինուորական գրաւման ենթարկէ, պայմանաւ որ Քորէայի կայսեր իշխանութեան ներքեւ ըլլայ այս բոլորը։ (4) Յօժար է Բորդ Արթուրը Ճապոնի տալ. այս կէտին վրայ Նախարարաց Խորհրդոյ բոլոր անդամներն ալ համամիտ չեն. մէկ քանիներ կ'պնդեն որ Բորդ Արթուր ազատ նաւահանգիստ մ'ըլլայ և բերդաքաղաք մ'ըլլալէ դադրի։ (5) Ճապոնի յանձնուի Բորդ Արթուրէն Խարպին երկաթուղին։ (6) Անդրսիպերեան երկաթուղին միջազգային վաճառականութեան առջև բաց մնայ։ (7) Վլատիվօստոք ազատ նաւահանգիստ հռչակուի. (Վլատիվօստոքի ամրութիւնները քանդելու պարագան Ռուսաց նկատողութեան անգամ չեն առած և բարկութեամբ մերժած են։) (8) Սաղալին Ճապոնի պիտի տրուի, թէպէտ այս մասին վերջնական որոշում մը չէ եղած դեռ։ (9) Ռուսիա կ'մերժէ Ճապոնի յանձնել չէզոք նաւահանգիստ ապաստանած ռուս մարտանաւերը։ (10) Ռուսիա չընդունիր 25 տարի Մ. Արեւելքի մէջ տորմիղ չպահելու պայմանը։

Եզրակացութիւն. Ռուսիա դրական կ'մերժէ այն ճապոնական պայմաններն որք կ'վերաբերին պատերազմական տուգանքի վճարման, Վլատիվօստոքի և զինաթափ ռուս մարտանաւերու յանձնման։ Ռուսիա մասամբ միայն կ'ընդունի Մանչուրիոյ և Քորէայի նկատմամբ Ճապոնի ներկայացուցած պայմանները, բայց հաւանօրէն պիտի հրաժարի Սաղալին կղզիէն։

ԱՑԼ ԱՌԱԿ ԼՈՒԱՐՈՒՔ.—Սէնդրըլ Նիւզ կ'յայտարարէ թէ ի վիճակի է ներկայացնել Ճապոնի հաշտութեան ընդհանուր պայմանները. (1) Ռուսիա պէտք է հրաժարի չինական կառավարութեան վրայ մասնաւոր ազդեցութիւն ունենալու յաւակնութենէն։ (2) Ռուսիա պէտք է իր բոլոր զօրքերը դուրս հանէ Մանչուրիայէն և չինական հողերէն, և խոստում տայ թէ ռուսաչինական սահմանագլուխին վրայ այնքան զօրք պիտի պահէ, որքան անհրաժեշտ է կարգապահութեան և սահմանագլխի պաշտպանման համար։ (3) Բորդ Արթուր պիտի յանձնուի Ճապոնի, ինչպէս նաև Լիաօդունկ թերակղզին այն մասը զոր Ռուսիա ոսկէ առաջ ձեռք անցուցած էր։ (4) Անդրսիպերեան Երկաթուղին, մինչև հոն ուր չինական հողէ կ'անցնի, պէտք է տրուի Ճապոնի, ինչպէս նաև երկաթուղւոյ գծին երկու կողմերէն մէյ մէկ վերստ տարածութեամբ հող, գծին պաշտպանութեան համար։ (5) Ռուսիա պարտաւոր է ճանչնալ ճապոնական թեւարկութիւնն ի Քորէա։ (6) Վլատիվօստոքի ամրութիւնները պէտք է քանդուին, և այդ նաւահանգիստը նաւային խարիսխ ըլլալէ դադրելով պէտք է ըլլայ առեւտրական կայան։ (7) Սաղալին կղզին Ճապոնի պէտք է տրուի։ (8) Ռուսիա պէտք է վճարէ պատերազմական տուգանքի գումար մը որ բաւէ Ճապոնի ծախքերն ու կորուստները գոցելու։—Սէնդրըլ Նիւզ բաց աստի կ'տեղեկանայ որ թէպէտ Անդրսիպերեան Երկաթուղին Ռուսաչինական Դրամատան դրամով կ'կառավարուէր, բայց Ճապոն իսկապէս ռուս կառավարութեան մէկ ձեռնարկը կ'նկատէ զայն։ Ճապոնի հանրային կարծիքը միաձայնութեամբ կուսակից է որ Վլատիվօստոք դադրի բերդաքաղաք մ'ըլլալէ, որովհետև, յայտնապէս սպառնալիք մ'է Ճապոնի։ Եթէ Ռուսիա Մ. Արեւելքի մէջ զօրաւոր տորմիղ մը պահելու կէտին վրայ պնդէ, այն ատեն Ճապոն պիտի հասկնայ թէ այսօրուան պարտեալը միտք ունի ապագային վրէժառութեան պատերազմ մը սկսելու։

ՃԱՊՈՆԻ ԿԱՐԾԻՔԸ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ.—Թօքիոյէն Յունիս 10 թուով հետեւեալը կ'հեռագրեն առ Տէյլի Թելէկրաֆ. —Թօքիոյի մէջ հանդարտութեամբ իմացուեցան Մր. Րուզվէլդի միջնորդութեան և հաւանական հաշտութեան լուրերը։ Ճապոն լաւ գիտէ թէ հաշտութեան վերջնական կնքումով կարգի պիտի դրուին մէկ քանի շատ կենսական խնդիրներ, շնորհիւ նուրբ դիւանագիտական ջանքերու և երկարատեւ բանակցութեանց, մանաւանդ որ Ճապոն այսօր փորձառու է և գիտէ թէ ի՛նչ կ'նշանակէ միջազգային քաղաքականութեան փչալից ճամբայէն ընթանալ։ Այսուհանդերձ Մր. Րուզվէլդի ընթացքը անկեղծական գոհունակութիւն պատճառեց և ճապոնական ազգը մեծապէս երախտապարտ է անոր, դէպ ի հաշտութիւն առաջին քայլն առած ըլլալուն համար։ Պատերազմին ահարկու տեսարաններուն և կորուստներուն քիչ ատենէն վերջ գտնելը երախտապարտ զգացմամբ լեցուցած է զՃապոն, որ անկեղծօրէն կ'յուսայ թէ բանակցութիւնք պիտի յանգին գոհացուցիչ և տեւական հաշտութեան մը։ Ազգային խորհրդածութիւններն հաւանօրէն պիտի յետաձգուին, մինչև որ հաշտութեան պայմանագիրն իրապէս ստորագրուի և ամէն կասկած փարատի։ Թօքիոյի մէջ տակաւին խորհրդակցութեան առարկայ չեղաւ զինադադարի մը խնդիրը, որուն շնորհիւ Մանչուրիոյ մէջ այժմ ճակատող թշնամի բանակները պիտի խնայէին իրենց ուժերը, բայց կ'կարծուի թէ գոնէ առժամանակեայ զինադադար մը պիտի կնքուի։ Մր. Րուզվէլդի առ Թօքիոյ Ամերիկեան դեսպանին ուղղած հրահանգներն յապաղած ըլլալով ճամբան, երէկ միայն հասան։ Ամէն շրջանակներու մէջ խօսակցութեան առարկայ են ճապոնական Հաշտութեան Ցանձնաժողովին կազմութեան խնդիրն և հաշտութեան պայմանները. կ'կարծուի թէ Ցանձնաժողովի անդամները նիստ պիտի գումարեն Արեւելքի մէջ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ.—Աւստրիկ այն հեռագիրը զոր ղըրկեց Զարն՝ Սպարապետ Լինիեւիչ, հաշտութեան զրոյցներուն վրայ։ Հեռագիրը պատրաստուեցաւ Լինիեւիչի նախագահութեան ներքեւ գումարուած պատերազմական Ատեանի մը մէջ.—

«Ձերդ Կայսերական Վեհափառութիւն, Լսելով որ Նախագահ Րուզվէլդի միջնորդութեամբ և Ձեր հաճութեամբ հաշտութեան բանակցութիւններ սկսեր են, անմիջապէս պատերազմական վերին Ատեան մը գումարեցի ի ներկայութեան նոյն պահուն բանակեղին մէջ գտնուող բանակի բոլոր պետերուն։ Քննեցինք հաշտութեան պատճառներն և երկու բանակներու փոխադարձ դիրքերը. և պատիւ ունիմ տեղեկագրելու Ձեր Վեհափառութեան թէ բոլոր իմ ընկերներս և ես միաձայնութեամբ և վճռապէս ի նպաստ պատերազմի շարունակման քուէ տուինք, և յայտարարեցինք թէ պէտք է պատերազմը շարունակել, մինչև այն օրն ուր Բարձրեալն Աստուած յաջողութեամբ պսակէ մեր քաջարի զօրքերը։ Ժամանակը չէ հաշտութիւն կնքելու Մուգտէնի և Զուշիմայի ճակատամարտներէն վերջ։ Թշնամին, իր յաջողութիւններէն արբեցեալ, անտարակոյս, մեր հայրենիքին պատուոյն հակառակ պայմաններ պիտի հարկադրէ։ Սակայն հարկ չկայ թոյլ տալու որ թշնամին իր ուզած պայմաններն հարկադրէ, զի այն տեղւոյն հասած չենք։ Զուշիմայի աղէտն անշուշտ տխուր եղելութիւն մ'է. բայց անիկա ոև է յարաբերութիւն չունի մեր քաջարի բանակին հետ, որ փոյլուն վիճակի մէջ կ'գտնուի և թշնամիէն վրէժ լուծել կ'ուզէ փառաւոր յաղթութեամբ մը, որ կ'յուսամ թէ հեռու չէ։ Մեր զօրաց դիրքերը շատ լաւ ամրացուած են։ Անձրեւոտ օդերն ցարդ արգելք եղան յարձակողականի սկսելու, բայց հիմա որ Մուգտէնի առջև մեր կրած կորուստներուն տեղը կատարելապէս լեցուած է Եւրոպայէն եկած նոր զօրքերով, ինքզինքս զօրաւոր կ'զգամ դիմադրելու թըշնամիին ըրած ջանքերուն։ Կ'յուսամ այս ամիս յարձակողականի սկսելու, որ կատարելապէս պիտի փոխէ իրաց վիճակը։ Անգամ մ'ալ կ'կրկնեմ, Ձեր Վեհափառութիւնը կրնայ վստահ ըլլալ մեր զօրաց ոյժին ու զօրութեան վրայ, և մեր դիրքը վտանգուած չէ որ հարկ ըլլայ կնքել հաշտութիւն մը՝ Ռուսիոյ համար աննպաստ պայմաններով։»

ԼԻՆԻԵՎԻՉ
Սպարապետ
ՔՈՒՐՈՊԱԴՔԻՆ, ՔԱՈՒԼՊԱՐՍ, ՊԱԴԻԱՆՈՎ
Պետք բանակաց
ՍԱԽԱՐՈՎ
Սպայակոյտի Պետ
ԶԱՐՈՒՊԱՅԵՎ, ՌԵՆԵՆՔԱՄՓՖ, ՊԻԼՏԵՐԼԻՆԿ, ԼԸՎՕՎ, ՍԱՄՍՈՆՈՎ, ՏԱՆԻԼՈՎ, ՔՈՐՓ, ԵՒԼՆ. ԵՒԼՆ.
Զօրավարք
Կուձուլին, Յունիս 10, 1905

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Մ. ԹԷՈՏՈՐ ՏԷԼԵԱՆԻՍ, որուն մահը ծանուցինք, ծնած էր 1826ին Քալավրիտայի մէջ։ Աթէնքի մէջ ուսաւ իրաւագիտութիւն, և «Վարդապետ օրինաց» տիտղոսն ընդունելէ վերջ Ցունաստանի ներքին գործոց նախարարութեան մէջ պաշտօնավարեց, ուր 1859ին քարտուղար անուանուեցաւ. 1862ին ժամանակեայ վարչութեան օրով նախարարաց խորհրդին մասնակցեցաւ. յետոյ եղաւ արտաքին գործոց նախարար և իբր լիազօր պատուիրակ Բարիզ ղրկուեցաւ։ Ժամանակ մը վերջ արտաքին գործոց նախարարութիւնը կրկին վարեց. յետոյ պաշտօնէն հեռացուեցաւ. այդ միջոցին ինքզինք նուիրեց իրաւաբանական աշխատութեանց. բայց 1876ին կրկին պաշտօնի հրաւիրուեցաւ և 1878ին Տէլիճօրճիս, Քումունտուրոս և Քանարիս Դահլիճներուն մասնակցեցաւ։ 1878 Յնվ. 23ին Քումունտուրոսի վարչապետութեան օրով արտաքին գործոց նախարար անուանուեցաւ։ Այնուհետև Ցունաստանի մէջ տեղի ունեցած նախարարական փոփոխմանց պահուն Մ. Տէլեանիս առաջնակարգ դեր մը ունեցաւ։ 1885ի սկիզբն յաջողեցաւ յաղթել Մ. Դրիքուբիսի Դահլիճին և անոր կուսակիցներուն։ Բայց իր կուսակցութիւնն ալ պառակտած ըլլալով չկրցաւ Դահլիճ մը կազմել, որով Մ. Դրիքուբիս կրկին իշխանութեան գլուխ անցաւ։ Երբ նոր ընտրութիւններ կատարուեցան, Մ. Տէլեանիս մեծամասնութեան քուէն շահեցաւ, եւ այս անգամ կազմեց Դահլիճ մը որուն հիմնագիրն էր ծախքերու և տուրքերու նուազումը։ 1886 Մայիսին հրաժարեցաւ. իր տեղը գրաւեց Մ. Դրիքուբիս։ Չորս տարի վերջ Մ. Տէլեանիս դարձեալ պաշտօնի գլուխ անցաւ, և եղաւ միեւնոյն ժամանակ վարչապետ, ներքին գործոց և պատերազմական նախարար. քիչ ետք ելմտական նախարարի պաշտօնն ալ ստանձնեց։ Այս անգամ հակառակեցաւ օտարին կառավարական ծախուց և տուրքերու նուազման. նոյն իսկ առաջարկեց որ տուրքերը բարձրացուին, եւ ծխախոտի մենաշնորհ հաստատուի, որուն շնորհիւ կը յուսար ութն միլիոն դրամի յաւելուած մը ձեռք ձգել եւ ելմտացոյցն հաւասարակշռել։ 1892ին Մ. Տէլեանիս հարկադրուեցաւ գործէ քաշուիլ։ Այնուհետեւ 1895ին կրկին գործի գլուխ անցաւ եւ հրաժարեցաւ 1897ին. անցեալ տարի վերջին անգամն ըլլալով կառավարական գործերն ստանձնեց. Մ. Տէլեանիս կ'մեռնի պաշտօնէին վրայ, քանի որ դեռ կ'աշխատէր այնպիսի տարիքի մը մէջ երբ շատ ուրիշներ գործէ քաշուիլ և հանգստանալ կ'ուզեն։

ՄԱՐՈՔԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Տէյլի Թելէկրաֆի Բարիզեան թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ Յունիս 10 թուով.—Ֆրանսայի երեսփոխանական շրջանակներուն մէջ այս շաբթու մեծ անձկութիւն կ'տիրէր Մարոքեան խնդրին նկատմամբ և կ'վախցուէր որ Ֆրանսա Գերմանիոյ հետ պատերազմի բռնուի։ Բայց առեւտրական հրապարակն ապահովութիւն ստացաւ Մ. Տէլքասէի հրաժարմամբ։ Մ. Ռուվիէ որ առժամապէս յաջորդեց Մ. Տէլքասէի, ժողովրդական դէմք մ'է գործի մարդոց շրջանակներուն մէջ. իր չափաւոր և յամառ գաղափարներն հանրածանօթ են։ Եթէ ռուսաճապոնական հաշտութիւնը գոյանայ և Մարոքի խնդիրը կարգադրուի, առեւտրական գործերը շատ պիտի բացուին։

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ՍՊԱՆԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ.—Ալֆօնսօ ԺԳ. շաբաթ կէս օրէ վերջ դէպի Սպանիա վերադարձին անցաւ ֆրանսական հողէն, Օնտաբի անցք. նաւով Քալէ հասնելէն վերջ։ Հէնտայի մէջ Ն. Վեհափառութիւնը նստաւ մասնաւոր կառախումբն և հասաւ Սէն—Սէպասդիան, ուր իր վեհափառ մայրն ու քոյրը կ'սպասէին։ Էմմանուէլ Թագաւոր և Մ. Լուպէ շնորհաւորական հեռագիրներ ղրկեցին Սպանիոյ թագաւորին, որ փոխադարձաբար պատասխանեց հեռագրաւ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԿԼԻՔԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ.— Քէնդըրպըրիի Արքեպիսկոպոսն հետեւեալ կոնդակը ղրկեց գաւառային թեմակալ եպիսկոպոսներուն.—

«Լէմպէթ Պալաս, 1905. Հոգեւոր Եւ Սիրեցեալ Եղբայր.— Անցեալ Փետրուարին, ինչպէս արդէն չէք մոռցած, մեր եկեղեցական ժողովն որոշեց, նկատի առնելով Անգլիոյ արդի կրօնական կեանքը, թէ լաւ կ'ըլլայ եթէ կղերն և ժողովուրդն յատուկ Հոգեգալստեան տօնին առթիւ միաբերան աղօթեն առ Աստուած, որպէս զի Հոգւոյն Սրբոյ շնորհը մեր վրայ իջեցնէ և զօրացնէ մեր քրիստոնէական հաւատքը։

Ի՛նչ պատճառի կամ պատճառներու համախմբութեան ալ վերագրենք, անուրանալի իրողութիւն է որ այս տարի անսովոր չափով մը փափաք արտայայտուեցաւ քրիստոնէական կեանքին մէջ հոգեւոր վերազարթնում մը յառաջ բերելու։ Կալլէսի երկրին մէջ մասնաւորաբար այս բաղձանքը նշանակելի կերպիւ մը իրագործուեցաւ։ Լոնտոնի մէջ ալ ամէն տեսակ քրիստոնէական ձեռնարկներ գրկաբաց ընդունելութիւն կ'գտնեն. պէտք չէ երբեք տարակուսիլ թէ աստուածային շնորհը մեր վրայէն պիտի պակսի։ Անգլիոյ ամէն կողմերէն յորդառատ ապացոյցներ կուգան հաստատել մեր կարծիքը. ճիշդ ժամանակն է որ մաքուր սրտով աղօթենք «առ Աստուած, մեր Փրկիչը, որ բոլոր մարդոց փրկութեան կ'բաղձայ և կ'ուզէ որ անոնք ճշմարտութեան ճանաչումին ընթանան։»

Հետեւաբար, ամէն կերպով արդար և բնական է որ հոգեւոր վերազարթումի այս օրերուն, յատուկ Հոգեգալստեան տօնին առթիւ մեր երախտագիտական զգացումներն յայտնենք, միաբերան աղօթելով որ Հոգին Սուրբ իջնայ մեր վրայ, և նոր ցոլքեր տայ մեր հաւատքի սրբազան հուրին, որպէս զի ուշախոհութեամբ շարունակենք յառաջանալ և վարելու երկնային պարգեւը. այդ երկնային պարգևը ծագում կ'առնէ այն վստահութենէն զոր ունինք Ցիսուսի Քրիստոսի վրայ, մեզ համար ըրածներէն, և մեզի կատարել տուած մեծ ու պզտիկ գործերէն, ի փառս Իր երկրային թագաւորութեան։

Սովոր ենք, և իրաւամբ, ծանրանալ պաշտամունքի բազմազան ձեւերուն և բազմապատկեալ դիւրութիւններուն վրայ, զորս «մեր ժամանակները» —խօսքը բառ մը գործածելով— մեր առնուս կ'ընձեռեն. իսկապէս պէտք կայ որ ինքզինքնիս պատրաստենք այս պաշտամունքին կատարման համար և ստանանք այն կարողութիւնը զոր մեր Տէրը միայն կրնայ տալ, որովհետև կամաւոր անձնազոհութիւն պէտք է և Հոգւոյն Սրբոյ ներշնչմամբ լեցուիլ հարկ է։

Ուրեմն առ այս աղօթենք յառաջիկայ Հոգեգալստեան տօնին առթիւ. մեր աղօթքներն ի զուր չեն անցնիր։

Եթէ կ'ուզենք որ մեր աղօթքը Հոգեգալստեան տօնին առթիւ ունենայ իր լիակատար նշանակութիւնն և ոյժը, պէտք է որ այժմէն պատրաստուինք. թեմական և տեղական պայմանները կ'տարբերին, և մեր միացեալ ջանքերը կրնան տարբեր ուղղութեամբ ընթանալ։ Այս կոնդակը կ'ղրկեմ ձեզ, մեր որոշումն յիշեցնելու համար ձեզ և ձեր գործակցութիւնը խնդրել այն ջանքերուն համար, որք շնորհիւ Աստուծոյ, արդիւնաբեր պիտի ըլլան։

Եղբայր ի Ցիսուս Քրիստոս—Րէնտըլ,
Քէնդըրպըրիի Արքեպիսկոպոս.»

ՊԱՐԶ ԿԵԱՆՔ ՐՈՒԶՎԷԼԴ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ.—Տէր և Տիկին Րուզվէլդ այս պահուս շատ պարզ կեանք մը կ'անցընեն Րիչմընտի մէջ (Վիրճինիա) ուր նորաշաց ագարակ մ'ունին։ Մր. Րուզվէլդ Ռուսիան և Ճապոնը հաշտեցնելու համար Ուաշինկդընի մէջ շատ գործօն շաբաթ մը անցընելէ վերջ, անցեալ ուրբաթ իրիկուան իր տիկինն առաւ և գնաց Րիչմընտ։ Հոն բարեկամի մը տուն ճաշեցին և անկէ գացին իրենց ագարակն որ դեռ նոր գնուած ըլլալուն մէջն սպասաւոր չկար։ Գիշերն հոն անցուցին, առանց պահապանի և ոստիկանի։ Ցաջորդ առտուն Տիկին Րուզվէլդ խոհանոց իջաւ նախաճաշ պատրաստելու համար։ Միացեալ Նահանգաց նախագահին կինը խոհանոցին մէջ կազի վառարան մը գտաւ, բայց լուցկի չունէր որ վառէր զայն։ Մր. Րուզվէլդ ալ որ չի ծխեր, լուցկի չունէր. բարեբախտաբար այդ պահուն փողոցէն սեւամորթ բնիկ մը կ'անցնէր. Նախագահն անկէ լուցկի մը ուզեց և վառարանը կրակեց։ Թէ ի՛նչ կերան այն առտուն Տէր և Տիկին Րուզվէլդ, գաղտնիք մ'է. բայց կ'ըսուի թէ նախաճաշը պարզ և «Ժանսոֆական» եղաւ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Կանանց ընկերակցութեանց Դաշնակցութիւնը գումարեց իր տարեկան ժողովն ի Տանձիկ և մարմնամարզի խաղերու հանդէս մ'ալ կազմակերպեց։ Տանձիկի ընդարձակագոյն սրահներէն մէկուն մէջ հազարաւոր խանդավառ կիներ հաւաքուած էին, լսելու համար կանանց շարժման պարագլուխներուն բանախօսութիւնները։ Ամէն ինչ կարգ կանոնով անցաւ, բայց երբ վիճաբանութիւն մ'սկսաւ թէ այրերը պէ՛տք է աւելի օգնեն իրենց կիներուն՝ տանտին գործերու մէջ, կարծիքներու նշանակելի տարբերութիւն մը յառաջ եկաւ. գեղանի տիկիններ և օրիորդներ իրենց սուր ձայները բարձրացուցին և Բաբելոնի այդ նոր աշտարակին մէջ ժողովը տակն ու վրայ եղաւ։ Իրարանցումն այնքան մեծ էր որ ոստիկանութիւնն հարկադրուեցաւ միջամտել և ժողովը փակել։ Այս խառնաշփոթութեան պատճառ ցոյց կ'տրուին ընկերվարական կիները։

ԱՆԱՆՈՒՆ ԿԻՆԵՐԸ.—Քորէայի կիները անուն չունին. միայն բարձրագոյն ազնուականներն ինչպէս նաև Քանկիներն (երգչուհիք) և Շօկիները (ցնծուհիք) անուն ունին։ Քորէացի ընտանիքներու մէջ ծնողքն ու մանչ զաւակները թուանշանով կ'կոչեն իրենց աղջիկներն և քոյրերը։ Ամուսնացեալ կիներն ալ իրենց ընտանեկան անունները կ'կրեն, և ոչ միայն այրերէն այլ և կիներէն ալ անջատ կ'ապրին։ Քորէայի մէջ տղու մը ծնունդն իբր ուրախութի դէպք մը չի համարուիր և չի ծանուցուիր։ Հետեւապէս, մարդահամարը շատ անվստահելի արդիւնք մը կուտայ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՑՑԵՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Ատենայի հեռագրական և թղթատարական Ա. Տնօրէն անուանուեցաւ Եանեայի հեռագրական և թղթատարական նախորդ Ա. Տնօրէն Հիլմի էֆ.։—Տպագրական Տեսչութեան դիւանի պաշտօնաթուղթերու պաշտօնեայի օգնական՝ նոյն դիւանի քարտուղար Մէհմէտ Էսատ պէյ։

—Ակնանկուռ Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Ֆրանսայի վարչապետ և ելմտական նախարար Մ. Ռուվիէի։—Ա. Մէճիտիէ՝ պետ. դեսպանատան նախորդ խորհրդական կոմս Վան Տէն Ստէն տը ժէհէյի, և Բ. Շէֆագաթ՝ Տիկնոջը։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆրանս. գործակատարն երէկ տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ—Եպարքոսին և Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշայի հետ.—Սերպ գործակատարը տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշայի հետ։—Պուլկար գործակատարն իր հետ ունենալով պուլկար հեռագրական տեսուչ Մ. Սթոյանովիչը, այցելեց Պետական Խորհրդոյ նախագահ Սայիտ փաշայի։—Շուէտ—Նորվեկեան դեսպան Պառոն Պէք Ֆրիս, որ Վիեննայի դեսպան կարգուեցաւ, երէկ, ընկերակցութեամբ զինուորական կցորդ Տքդ. Մարդէնի, Բ. Դուռ երթալով, տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին, Պետական Խորհրդոյ Նախագահ Սայիտ փաշայի, Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշայի, Արտաքին գործոց խորհրդական Նաում փաշայի հետ, և [illegible] առաւ անոնցմէ։ Պառոն Պէք

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ու ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹԻ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 16,898,650
ՀԱՍՈՅԹ 1903 ՏԱՐՒՈՅ 3,550,873

ՆՈՐԹԷՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,523,504
ՀԱՍՈՅԹ 1903 ՏԱՐՒՈՅ 1,515,600

Ընկերութիւնք իրենց ունեցած հսկայ դրամագլուխ, անտղէն պահեստի գումար ու երկամուտներով ապահովողաց բացարձակ վստահութիւն կ'ընծայեն և իրենց միացեալ Կ. Պոլսոյ Ընդհ. Գործակալութեան միջոցաւ կ'ստանձնեն հրդեհի դէմ մեծագումար ապահովութիւններ չնչին, կարասեաց, ապրանաց և՛ն.ի վրայ ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳՆՈՎ, ԵՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ, թէ՛ մայրաքաղաքիս եւ թէ գիւղօրէից ու գաւառաց մէջ։

ՎՆԱՍՈՒՑ ՎՃԱՐՄՈՒՆՔ ԱՄԵՆԱՅՆ ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԱՏԱՁԵՌՆՈՐԷՆ Կ'ԿԱՏԱՐՈՒԻՆ, որոյ ապացոյց մինչև այժմ միայն հրդեհի վնասուց համար վճարուած գումարը 41,000,000 անգլ. Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
‹ՄԱՐԻԹԱՅՄ›

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 100,000

Ընկերութիւնը չոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջ բեռցուած ապրանքներն ու դրամածրարները, ինչպէս նաև ամենուրեք Թղթատարով ուղարկուած ինչքերը խիստ չափաւոր և օգտակար պայմաններով կ'ապահովագրէ։

Ցարգոյ հասարակութիւնն կ'հրաւիրուի իրենց անձնական չահուց պաշտպանութեան համար դիմել առ ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ՝ Կալաթիա, Մէհմէտ Ալի Փաշա Խան։ 50—9

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՍ ԵՒ ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԿԵԴՐՈՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱԶԴԵՑԻԿ ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.—Վարչ. Խորհուրդը կ'ծանուցանէ 4% Բարուրիթէ պարտաթուղթ ունեցողներուն թէ՝ 1890 Ապրիլ 15/27ի Կայս. հրամանագրին ժԴ. յօդուածին համաձայն, բոլոր այն կտրօնները որոնք իրենց պայմանաժամուն աւարտելէն սկսեալ մինչեւ 6 տարի չգանձուին, չեղեալ պիտի նկատուին։ Հետեւաբար պայմանաժամը 1898 Սեպ. 1/13ին աւարտող վերոյիշեալ պարտաթուղթերու թիւ 18 կտրօնները եթէ մինչեւ 31/13 Սեպտ. 1905 չգանձուին, Օսմ. Հան. Պարտուց հաշուոյն պիտի մնան։

Կ. Պոլիս, 29/1 Յունիս 1905 12—10

ԱԶԴ.—Խորհուրդը կ'ծանուցանէ Օսմ. Հանր. Պարտուց Վարչութեան արժեթղթերուն թէ՝ 1881 8/20 Դեկտ.ի Կայս. հրամանագրին 5րդ յօդուածին 5րդ հատուածին համաձայն, բոլոր այն կտրօնները, որոնք իրենց պայմանաժամու աւարտելէն ետքը մինչեւ վեց տարի չեն գանձուիր, չեղեալ պիտի նկատուին։

Հետեւաբար պայմանաժամը 1899 Սեպ. 1/13ին աւարտող թիւ 32 կտրօնները, եթէ մինչեւ 31/13 Սեպտ. 1905 չգանձուին, Օսմ. Հանր. Պարտուց հաշուոյն պիտի մնան։

Կ. Պոլիս, 19/1 Յունիս 1905 12—10

ՄԻ՛ ԽԱԲՈՒԻՔ

Մէկ քանի վաճառականներ, և մասնաւորաբար Տէյիրմէն... անուն մէկը, Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ իբր յունական չիմէնթօ վար տեսակէ զանազան չիմէնթօներ կ'ծախեն։ Այս բոլորը կ'ըլլայ վարկաբեկ ընելու համար ԹԻԹԱՆ յունական չիմէնթօն, որ գնահատուած է բոլոր ճարտարապետներէն և կալուածատէրերէն։ Բուն յունական ԹԻԹԱՆ չիմէնթօն կ'ծախուի Ղալաթիա, Դայաֆած Էէրի, Քէօսէ օղլու Լինարտօ և Ընկ.եան վաճառատան քով Մ. Գ. ՔՈՎԼԻՑՈՍԻ թիւ 64 վաճառատունը, և ի Պոլիս, Անգամա Գաբու, Մահմուտ Հաճի Հասան էֆ.ի թիւ 637 վաճառատունը։ 20—11

ՉՈՒՏ ԽԱՂՈՂԻ ՔՈՆԵԱՔ
Ն. Փ. ՑՈՒՔԼՈՍ

ՔՈՆԵԱՔ
Ն. Ժ. ՑՈՒՔԼՈՍ

Կ'ուզէ՞ք առողջ ապրիլ, Դիմեցէք ՆԻՔՕԼԱ Ժ. ՑՈՒՔԼՈՍԻ քոնեաքի, որ շինուած է հելլենական խաղողի օղիէ և Սամոսի անուշաւէտ գինիէ։ Անխարդախ կ'ծախուի գլխաւոր կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, Մումհանէ փողոց, Nº 81։
30—7

ՍՏԱՄՈՔՍԻ ԺԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆ ԵՒ ԿԱԹԻ ԱՌԱՏԱՑՈՒՄԸ

Ստամոքսի հիւանդութիւններն եթէ անխնամ ձգուին, կ'խանգարեն ընդհանուր առողջութիւնը, որ աղետալի հետեւանք կ'ունենայ։ Մարսիլիոյ հանրածանօթ ՖԷՆԻՔՍ գործարանը, որուն արտադրութիւնները գերազանց յատկութիւններուն համար մեծ գնահատումներու արժանացած են, պատրաստած է էօթէբէ՝ ... մը, որ կ'գերազանցէ ցարդ այս անունով ծախուածներն և անվրէպ կերպով կ'բուժէ ԴԺՈՒԱՐԱՄԱՐՍՈՒԹԻՒՆԸ, ՍՏԱՄՈՔՍԻ ԽԱՆԳԱՐՈՒՄԸ, ԽԹՈՐ, ՊՆԴՈՒԹԻՒՆԸ, ՓՈՐՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՓՍԽՈՒՄՆ ու ստամոքսի և աղիքի հիւանդութիւնները։ ԷՔՍԹՐԷ ՏԸ ՄԱԼԹ ՖԷՆԻՔՍն յատկութիւն ունի նաև ար՛ւնը մաքրելու և մայրական կաթն աւելցնելու։ Մէկ քանի շաբաթ գործածելէ ետք մայրեր կ'զգան էօթէբէ՝ ... Ֆէնիքսի հրաշալի յատկութիւնը, որով պզտիկները կ'ուժովնան ու կայտառ երեւոյթ մը կ'առնեն։ Առողջութիւնին ապահովել ուզող անձանց և հոգածու մայրերու կ'յանձնարարուի, անունին նմանութենէն չխաբուիլ և դեղագործներէն ու դեղավաճառներէն պահանջել մի միայն ԷՔՍԹՐԷ ՏԸ ՄԱԼԹ ՖԷՆԻՔՍը, ուշադրութիւն ընելով ՖԷՆԻՔՍ անուան։

Ֆէնիքս գործարանը կ'արտադրէ առողջապահիկ երկու տեսակ գարեջուր, մէկը խորհրդաւոր՝ Վիէննական, միւսը սեւ՝ Մինխենի դրութեամբ։ Ֆէնիքսի երկու տեսակ գարեջուրներն ալ ... է մաքուր նիւթ չեն պարունակեր և թեւ ալքօլով՝ ախորժահամ ու առողջարար ըմպելիներ են, զորս կ'յանձնարարեն բժիշկներ վստահաբար։ Կ'ծախուին մեծ դեղարաններու, դեղի մթերանոցներու և նպարավաճառներու քով։ Մեծաքանակ գնումներու համար դիմել Կ. Պոլիս, Պլ. Է. Շանի վաճառատունը։ 50—3

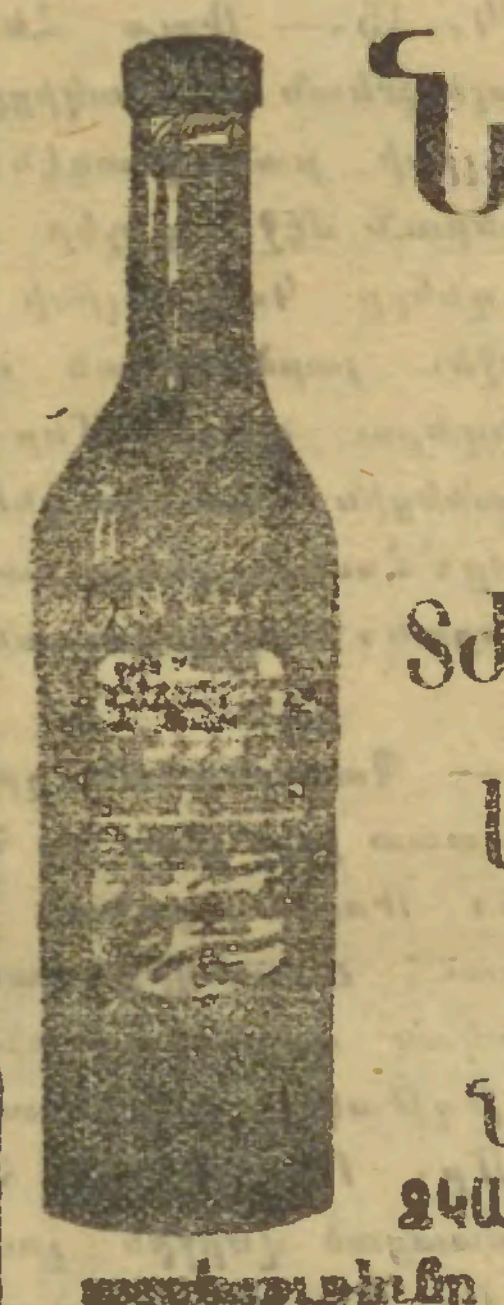

Օսմ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ
1892 ՕԳՈՍՏ. 2/14 ԵՒ 1310 ՍԷՖԷՐ 20 ԹՈՒԱԿԻՐ ՖԷՐՄԱՆՈՎ

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Քարաքէօյ, Նոր խան և կամ հետեւեալ հասցէներուն.—

Մահմուտիէ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Նոր Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս ՄՄ. Ի. Սասօ և Ռոսիդի, Շէյխ Իւլ Իսլամ խան, Պահճէ գաբու թիւ 10
Ցաբուռեան էֆ. Քէչէճեան, Այ Ստեֆանօ
Մազրգիւղ, Մ. Ա. Անժելիտէս, կայարանի հրապարակ.
Գատը գիւղ, Քեամիլ էֆ., չուկայի հրապարակ.
Գասըմփաշա, Մ. Ա. Անդիրաս, Մոտա ճառաէսի.
Պոլիս.— Միւնիր Պէյ. Սուլթան Համամ, Թէրզագըլ խան, թիւ 8, Ա. յարկ և 9
Ս. Ադամեան, Ղալաթիա, Ինայէթ խան
Ա. Սամիոս, Էրէնքէօյ.
Ապտի պէյ, Վէզնէճիլէր.
Պեօյիւքտերէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրժանց, թիւ 12, Թիւնէլ խան.
Ղալաթիա, Մ. Էդիէն Քրէմէզի, Թէվէքքէլ խան
Բերա, Մահմուտիէ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսսի, Պեօյիւքտերէ ճառաէսի. թիւ 137.
Մեծ Կզզի, Րէսուլ էֆ.
Բ. Սումմարիպա, Բէնտիք
Ժ. Քիլիարիտիս, Ղալաթիա Պորսային դէմ.
Ս. Այմէլօղլու, Պոլիս.
Իհսան պէյ,
Քիւչիւք Իսմայիլ փաշա խան.

Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ 100—32

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻ
(Իօտ եւ Թանէն)
ՈՍԿՈՐ ՏԱԼՈՒ ԵՒ ԱՐԻՒՆԸ ՄԱՔՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԿԸ ԴԱՐՄԱՆԷ

ՏԺԳՈՒՆՈՒԹԻՒՆԸ Դեղձի ...
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ ...
ԿՈՒՐԾՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ խիստ համեղ է և ՁԿԱՆ ԻՒՂԻ տեղ գործածուելով աւելի կենսատու ազդեցութիւն ունի։

Կը ծախուի Փարիզ Ժէքօ եւ Թոմսոնի Վաճառատունը և Կ. Պոլսոյ ու գաւառաց գլխաւոր դեղարաններուն մէջ։ 40—22

LE PHENIX AUTRICHIEN
ՖԷՆԻՔՍ ՕԹՐԻՇԻԷՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1860 ԻՆ Ի ՎԻԷՆՆԱ
ԿԱՅՍ. ԹԱԳ. ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐ
ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ ՖՐՔ. 17,000,000
ԿԵԱՆՔԻ » » 31,008,000

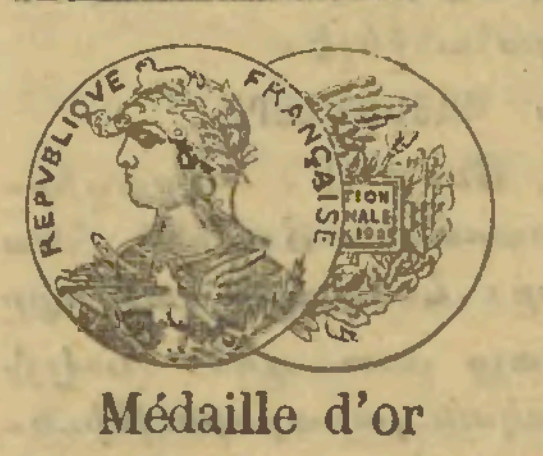
Ընկերութեան Դրամատունն է, ի Կ. Պոլիս, ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ.

LA ESTRELLA
ԼԱ ԷՍԹՐԷՅԱ
ՀՐԴԵՀԻ, ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Ի ՄԱՏՐԻՏ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՖՐՔ. 10,000,000
ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐ » 12,000,000

Ընկերութեան Դրամատունն է, ի Կ. Պոլիս, ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ

Գրասենեակք, Կ. Պոլիս, Ալեանաք Խան Թիւ 11—15 50—38
Լիազօր Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ Գ. ՖԵՐԱՏԵԱՆ

NEURODYNAMOGENE
ՋՂՈՒԺԱՒՈՐԻՉ
Médaille d'or   Médaille d'argent

Դեղագործ Լազարիտէսի ՆԵՒՐՕՏԻՆԱՄՕԺԷՆն ընդունուած է Առողջապահական բարձր Խորհուրդին կողմէ, արտօնուած է գործածուելու Կայս. Բժշկական Վարժարանին կողմէ, արժանացած է 1903ին Աթէնքի Արուեստահանդէսին արծաթ մետալին, և 1904ին Պորտոյի մէջ տեղի ունեցած ճարտարարուեստական ցուցահանդէսին ոսկի մետալին։

Այս դեղը լաւագոյն զօրաւորիչն է ջիղերուն, հանգստաւէտութիւն կ'պատճառէ գործարանաւորութեան, և մասնաւորաբար կ'բուժէ ջղային հիւանդութիւնները, ... ։ Կ'վերականգնանցնէ ջղային ... կ'ուժաւորէ ... կ'կանոնաւորէ քունը, ... դէմ զօրաւոր դարման է, վերջապէս ամէն հասակէ այրերու և կանանց համար պատուական կենսաւորիչ մ'է։ Մեր քաղքին առաջնակարգ բժիշկները ՆԵՒՐՕՏԻՆԱՄՕԺԷՆը կ'յանձնարարեն իր չնաշխարհիկ յատկութեանց համար, իբր ազդու դարման վերոյիշեալ տկարութեանց։ ՆԵՒՐՕՏԻՆԱՄՕԺԷՆը կ'ծախուի Պոլսոյ ամէն դեղարաններու մէջ, և մասնաւորաբար Բերա, Մեծ Փողոց, Կալաթա Սէրայի կից Մ. Լազարիտէսի դեղարանն և Պոլիս, Պահչէ գաբու Դաւաթեան դեղավաճառատունը։ Ընդհ. վաճառատեղի՝ Պոլիս, Ճէլալ Պէյ խան, թիւ 20։ Գին ամէն մէկ շիշի՝ 12 ղշ.։

Գաւառներու.—Ջափահասներու համար մէկ խոշոր դգալ ամէն ճաշէ վերջ, իսկ պզտիկներու համար՝ 1 խահուէի դգալ։ 50—23

ԼՍ. ՊԱԼՈՒԱԶ
ՀԻՄՆԵԱԼ 1863 ԻՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ Ի ՊԱԼ (ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ)
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏ 15,243,000 ՖՐ
ՎՃԱՐԵԱԼ ԳՈՒՄԱՐ 113,000,000 ՖՐ.

Այս ընկերութիւնն ապահովագրութիւններ կ'ընդունի հրդեհի, կայծի և չոգեկէզ կաթսաներու պայթման, անշարժ ստացուածքներու, և ամէն տեսակ կարասիի և վաճառքի վրայ։

Ընկերութեան դրամատուն ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ ի Պոլիս
Ընդհանուր Գործակալ ի Պոլիս
ՔՐԻՍՏԻԱՆ ՖՈՐ.
Պոլիս Ալալըմճի Խան, թիւ 16—18
100—79

ՊԱՅՄԱՆՔ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ„Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ	6	Մէճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ »	3	»
ԵՌԱՄՍԵԱՅ »	1½	»
ՏԱՐԵԿԱՆ » ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹԻ ՎՐԱՅ	7	»
ՁԵՌՔԷ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ	20	Փր.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ ԲՕՍԴ—ԼՕՔԱԼՈՎ	18	ՂՇ.
ՏԱՐԵԿԱՆ » » »	7	Մէճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	36	ՖՐ.
» ՎԵՑԱՄՍ. 18. ԵՌԱՄՍ.	9	»
» ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹՈՎ և ամէնօրեայ Ըղձագրով	40	»

Օսմ. լիրան 108 ղշ.— Անգլ. լիրան 119 ղշ.—20 ֆր.նոցն 94½ ղշ.էն
Եւ Ռուսիոյ 55 ղշ.էն փոխ կ'առնուի
Նոյն գումարն Կ. Պոլսոյ և Գծատայ համար

ԱՆԵՏԻՐ։ ՄԻՇՏ ԿԱՆԽԻԿ

Նամակի փոխ կ'ընդունինք՝ 20 համ 1 ղրշ.նոց բօսդայի փուլը 20 ղրշ.ի՛ հաշուով, և մի միայն ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՈՎ։

Հասցէի փոփոխման համար անհրաժեշտ է ղրկել երկու ղրշ., նամակի փուլով։

Բօսդայի ծախքը մեր վրայ է, Բօսդ—Լօքալէն զատ։ Իսկ դրամին առաքման ծախքն և ամէնայն աարբերութիւնն բաժանորդին վրայ են։

Չէքերուն և Փօսթ'' գիրերուն վրայ, պէտք է որ առաքողն ինք փակցուցած ըլլայ 20 փարայի օրինական դրոշմը։ Ապա թէ ոչ՝ երկու թերթ պակաս կ'ղրկուի։

Նմանապէս, մայրաքաղաքէն կամ գաւառէն ղրկուած Ազդերը պէտք է դրոշմուած ըլլան ըստ օրինի։ Ապա թէ ոչ չեն տպուիր։ Եկեղեցական ու բարեգործական Ծանուցումները զերծ են դրոշմի տուրքէն։

Պոլսոյ և գաւառի մէջ, ա՛յն վճարումները միայն վաւերական են որք կ'ըլլան ի փոխարէն Տպարանին պաշտօնական թղթերին՝ տպագրուած Տնօրէնէն, ու կնքուած Լրագրին տեսչական կնիքովը։

Պակաս թերթ կ'ղրկուի ամէն անոնց որ վերադարձնելէն առաջ ա՛յն հաւաքած ըլլան իրենց ղրկած դրամները։

Բաժանորդ գրուելու և դրամը ղրկելու ամէնէն դիւրին կերպն է՝ մանդա—բօսդ մը առնել, որուն բոլոր ծախքն է 20 փարա մինչեւ 100 ղրշ.։ Նամակ գրելու պէտք չկայ։ Բաւ է մանդա—բօսդին կտրօնին ետին նշանակել բաժանորդին անունը, հասցէն, Թուականն ու գումարը։ Դրամը մեզ կը հասնի, և թերթը կ'ղրկուի, անվրէպ։

Ապառիկ յանձնարարութիւնք ՉԵՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԻՐ։ Չնորոգուած բաժանորդութիւնք ՕՐՆ ՕՐԻՆ կ'դադրին, ծանօթ թէ անծանօթ, որի՛ ալ պատկանին։

Գաւառացի բաժանորդները լաւ կ'ընեն ուրիշն եթէ կանխաւ հասցնեն բաժնեգինը, կամ Կ. Պոլսոյ մէջ մէկը ցոյց տան որուն դիմուի պայմանաժամին։

Գործակալք պատասխանատու են իրենց ներկայացուցած բաժանորդներուն համար։ Ցորչափ գաղըրցնել չեն տուած թերթի առաքումը, բաժնի պայմանաժամին իրենց մէ կ'պահանջուի։

Հին թիւերը նախորդական գնով չեն ծախուիր։

Չտպուած ձեռագիրները ետ չեն դարձուիր

Ա Զ Դ

Օսմ. ապահովագրական ընկերութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել իր պատուարժան յաճախորդներուն թէ Յուլիս 14էն (Ն. Տ.) սկսեալ, Տնօրէնութեան գրասենեակը պիտի փոխադրուի Նաղլը խան, Բէրչէմլէ Բազար, Վոյվոտա փողոց, թիւ 14։
26—25

ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (18)

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

"ԵՐԿՆԱՅԻՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ„
ԳՐԵՑ— ՊԻԷՌ ԼՕԹԻ

Դ.—ԵՐԿՆԱՅԻՆ ԱՐՔԱՅԱՒԱՆԻՆ ՄԷՋ

Առավ հանդերձ, կ'ըսէ ճամբու ընկերս, այս «Դեղին քաղաք»ը, միշտ պիտի չմնայ այսպէս անհասոր ու սգաւոր, ինչու որ այսօրուան օդը բացառիկ բան մըն է ու խիստ հազուադէպ, չինական ցուրտին պահուն, որ ընդհակառակը հրաշալիօրէն լուսաւոր է։ Եւ ինծի կ'հաւատէ ու կը խոստանայ որ, ջերմիկ արեւու յանմիջօրէններ պիտի ունենամ տակաւին, աշխարհի մէջ եզակի այս պուրակին խորը՝ ուր պիտի բնակիմ ապահովաբար քանի մը օրեր։

—Հիմա, կ'ըսէ ինծի, նայեցէք հոսա։ Ահա՛ «Լօթիւսներու լիճ»ը և տեսաէք «Մարմարէ կամուրջը»։

«Լօթիւսներու լիճ»ը և «Մարմարէ կամուրջը»։ Այդ երկու անունները ծանօթ էին ինծի շատոնց ի վեր, դիւթական անուններ, որոնք կ'մատնանշէին բաներ՝ զոր անհնարին է փեռել, բաներ՝ որոնց սակայն համբաւը ծակած անցած է անթափանցելի սուսեր պարիսպներէ դուրս։ Անոնք, լոյսի ու վառ գոյներու պատկերներ կ'արթնցնէին միտքիս առջև, մինչդեռ հիմա, հոս, այս տրտում անապատին մէջ, ու սառուցիկ հովին տակ արտասանուելով կ'զարմացնէին զիս ու կ'ապշեցնէին չարաչար։

«Լօթիւսներու լիճ»ը... Ես զայն կ'երեւակայէի այնպէս ինչպէս չինացի բանաստեղծները երգած են. զմայլելի յատակութիւն մը, ջուրին երեսը նուաղօրէն բացուած լայնաթօյ բաժակներով, վարդագոյն ծաղիկներով պճնուած տեսակ մը ջրային հարթավայր, ու ամբողջովին վարդակարմիր տարածութիւն մը։ Մինչդեռ ա՛յս է եղեր։ Այս ջրկոյտը ու այս տխրատեսիլ ճահիճ՛ն է եղեր, զորս սառնամանիքէն կարմրած ու մեռած տերեւներ կ'ծածկեն։ Պէտք է ըսեմ սակայն որ, իմ կարծածէս շատ աւելի մեծ ու տարածուն է եղեր մարդերու ձեռքով փորուած այդ լիճը որ կ'առաջանայ, կ'առաջանայ հեռուն, դէպի երազային ու անձկալի ափունքներ՝ ուր հինաւուրց կռատուններ կ'երեւան ղառամած ծառերու մէջ ու գորշագոյն երկինքին տակ։

«Մարմարէ՛ կամուրջ»ը... Այո՛, ճերմակ սիւներու վրայ կանգնած, ճերմակ ու երկայն այդ կամարաձեւ կառոյցը, չնորհալիօրէն չափազանցուած այդ ազեղնակորութիւնը, հրէշի գլուխով վանդակասիւներու այդ շարքերը, բոլոր, կ'համապատասխանեն այն գաղափարին զոր կազմած էի իր վրայ. յոյժ պերճաշուք ու յոյժ չինամոյն է անիկա միանգամայն։ Այլ սակայն, այդ ամէնէն վերջը, ես չէի նախատեսած, իրենց չրջագգեստներուն տակը կատարելապէս նեխելու վրայ եղող երկու այն դիակները, որոնք այդ կամուրջին առաջքը կ'փռուին եղեգներու մէջտեղուանքը։

Լճակին մակերեսին վրայ, լայնաթօյ ու մեռած, բոլոր այդ տերեւները, իսկապէս լօթիւսի տերեւներ են. հիմա, մօտէն, կը ճանչնամ զանոնք և կ'յիշեմ առանով շատ այցելած ըլլալ անոնց նմաններուն,— բայց ինչչա՛փ կանանչ ու ինչչա՛փ թարմագեղ էին անոնք,— Նակազաքիի կամ Նէտօի լիճերուն վրայ։ Եւ արդարև, վարդագոյն ծաղիկներու անսահման ծածկոց մը պէտք էր եղած ըլլար հոն. անոնց թոռմած ցօղունները տակաւին հազարներով կ'ցցուին տիղմէն դուրս։

Բայց ապահովաբար, չատ չանցած պիտի փճանան լօթիւսի այդ դաշտերը, որոնք դարերէ ի վեր կ'զմայլեցնէին ու կ'հմայէին Երկնից որդիներուն աչքերը, ինչու որ անոնց լիճը գրեթէ դատարկ է հիմա,— և դաչնակիցներն են որ անոր ջուրերը հոսեցուցած են, զետին ու Բէքինի միջեւ հաղորդակցութեան ջրանցքին մէջ, վերահաստատելու համար այն ճամբան՝ զոր Չինացիները չորցուցած էին դիտմամբ, որպէսզի արշաւողներուն չկրնայ ծառայել։

«Մարմարէ կամուրջ»ը, ճերմակ ու մենաւոր, մեզ կ'տանի լիճին միւս եզերքին վրայ, որ հողաեզը խիստ նեղցած է և ուր պէտք է ըլլայ «Հիւսիսային այն պալատ»ը որ իբր ինծի բնակարան պիտի ծառայէ քիչ մը ատեն։ Նախ և առաջ ուրիշ բան չեմ նշմարեր, բայց եթէ, մէկզմէկու վրայ գոցուող չրջապատներ, խարտակուած խոչոր անդաստակներ, աւերակներ, նորէն աւերակներ և փլատակներ։ Եւ այդ ամէնուն վրայ, ձմեռուան երկինքը մը, ձիւնով յղի ամպերու մթութեանը մէջէն վատուժ ու տժգոյն լոյս մը կ'մաղուի։

Գորշագոյն պատի մը մէջտեղը, լայն ճեղքուածք մը կայ, ուր Ափրիկեան մեր մէկ որսորդ զինուորը պահակ կեցած է. մէկ կողմը մեռած շուն մը կ'փռուի, միւս կողմը՝ ցնցոտիներու ու աղբիւներու դէզ մը, ուրկէ դիակի հոտ մը կ'արտաբուրէ։ Եւ ատիկա, իմ բնակելիք պալատին մուտքն է, կ'երեւայ։

Փողէն անցած, ձիւնէն՝ չաչարի փոշիի մէջ թաթխուածի պէս եղած ենք, երբ վերջապէս կ'իջնանք մեր սայլակներէն, թափուքներով խճողուած բակի մը մէջ,— ուր թիկնապահ բարեկամս, հաւրիւրապետ Ս... կուգայ դիմաւորել զիս։ Եւ յիրաւի, այդօրինակ չրջականներու ու դրացնութիւններու հանդէպ, մարդ ինքնիրենը կ'հարցնէ թէ, խռովացուած ապառանքը մտացածին չէ՞ արդեօք բոլորովին։

Եւ սակայն, այդ բակին խորը, պերճաշուքութեան առաջին երեւոյթ մը արդէն իսկ, կ'սկսի պարզուիլ։ Ապակեփակ երկայն ճեմելիք մըն է ան, վայելչաձեւ, թեթեւ,— և երեւոյթէն դատելով, այնչափ կործանումներու մէջ, ինչ՝ անաղարտ մնացած։ Ապակիներուն ընդմէջէն, կ'տեսնուի ցոլցլալը ոսկիներու, ճենապակիներու, արքունի մետաքսեղէններու՝ որոնց մէջէն վիչապներ ու ամպի ծուէններ կ'անցնին... Եւ հոս, իրաւի, ապարանքի խիստ թաքուն անկիւն մըն է զոր ոչինչ կ'մատնանշէր չրջականներուն մէջ։

Օ՛հ, ժամանումի իրիկուան մեր ճաշը, այդ բնակարանին այլազա՛ն տարօրինակութիւններուն մէջը։ Գրեթէ խաւար գիշեր է։ Եփեննօսէ սեղանի մը առաջքը, ես և ընկերս նստած ենք մեկտեղ, օձիքները վեր դարձուած մեր զինուորական քափօթներուն մէջ փաթթուած, և վայելելով ապաստարկութիւնը մեր հետեւորդ զօրականներուն՝ որոնք իրենց բոլոր անդամներովը կ'դողդղան։ Կարմիր մեղրամոմէ չինական խաղճուկ պզտիկ մոմ մը, չիշի մը վրայ անցուած,— մոմ մը՝ զոր հոնաեղէն են գտեր, նախնիքներու խոռանի մը բեկորներուն մէջէն,— հովէն խոյտանգուելով հազիւ թեթեւ մը կ'լուսաւորէ մեզ, մեծ դժուարութիւնով։ Մեր պնակները, մեր սկաւառակները, անգնահատելի ճենապակիէ ամաններ են, ազգային դեղնագոյն, ու դրոշմուած՝ ճախրող վեհապետի մը սկզբնատառերովը, որ Լուի ԺԴ.ի ժամանակակից էր։ Բայց մեր օրական որոշ չափով գինին ու մեր պզտոր ջուրը,— որ եռացած ու կրկին եռացած է, ի նախազգուշութիւն այն դիակներուն՝ որոնք թունաւորած են բոլոր հորերը,— դրուած են անոտի չիշերու մէջ, որոնց խիցերը ուրիշ բան չեն բայց եթէ մեր զինուորներուն կողմէ դանակով մասնաւորապէս կտրտուած ու յարմարցուած գետնախնձորի կտորուանք։

Այն ճեմելիքը ուր տեղի կ'ունենայ այս տեսարանը, խիստ երկայն է և ունի հեռակողմեր՝ որոնք կ'երթան սուզիլ կորսուիլ կուռ խաւարին մէջ և ուր ասիական հէքեաթի չքեղափայլութիւններ կը ստուերագծուին տարտամօրէն. ամէն կողմ, մինչև մարդու հասակի բարձրութիւն, ապակիով փակուած է, և բիւրեղէ դիւրաբեկ այդ պատն է միայն որ մեզ կ'զատէ, աւերակներով ու դիակներով լեցուն, անսահման ու մահատուեր խաւարէն, որ մեզ կ'չուրջապատէ. կ'զգանք որ դուրսի թափառիկ երեւոյթները, մեր պզտիկ լոյսին ինչութիւնովը չահագրգռուած ուրուականները, հեռուէն կրնան դիտել մեր սեղանակցութիւնը ու ճաշը, ինչ որ անհանգիստ կ'ընէ մեզ ի ներքուստ... Ապակիներուն վերևը, չինական սովորութեան համեմատ, բրինձի թուղթէ, թեթեւ չրջանակներու չարքեր կ'բարձրանան մինչև ձեղուն,— ուրկէ, ժանեակներու պէս, եփեննօսի զմայլելի քանդակներ կ'իջնան վար. բայց բրինձի այդ թուղթերը ծակծկած, պատռուած են ամէն կողմէն և գիշերուան մահացու կերպով ցուրտ փչումները ու չունչերը անցնելով անոնց մէջէն, մեր վրայ կ'խոյանան։ Մեր առաւ առաքերը, կ'հոնգչէն արքունական գերընտիր տեղին, թու զարդերու վրայ ուր հինգ մատնաւոր վիշապներ կ'զալարին։ Մեր քովը, հանելու վրայ եղող մեր մոմածայրին լոյսին տակ մեղմօրէն կ'պսպղան, հին ատենի անհամեմատելի կապոյտով մը կիտուած անկարուած ու փորագրուած, և ոսկիէ փիղերու վրայ կանգնած հսկայական խնկամաններ. այլանդակ ու զմայլելի քմայքով մը շինուած ջերմարգելներ. իրենց երկայն թեւերը պարզող կիտուած անկար փիւնիկներ. գահոյքներ, գահաւորակներ, հրէշներ, տարիք ու գին չունեցող բաներու կոյտեր։ Եւ մենք հոն ենք, մենք, անվայելուչ, փոշելից, ընդքարշ, աղտոտ,—նման կռչտ ու կոպիտ վայրենիներու որոնք սպրդած են պարիկներու դիւթական բնակարանին ներս։

Ինչ էր արդեօք այս ճեմելիքը, ասկէ դեռ հազիւ երեք ամիս առաջ։ Երբ, փոխանակ լռութեան ու մահուան, կեանք, երաժշտութիւններ, և ծաղիկներ միայն կային. երբ, մետաքսէ չրջազգեստներ հագած, արքունական անձերու ու ծառաներու ամբոխ մը կ'ընակէր չրջակայ վայրերը որոնք այսօր կործանած են ու դատարկ. երբ Խնամակալուհին, իր պալատական տիկիններուն հետ կ'անցնէր հոս կեց, իր դիցուհիի՛ պաճուճանքներուն մէջ...

Վերջացուցած ըլլալով մեր ընթրիքը՝ որ արշաւախումբին հաճեստ օրապահիկէն կ'բաղկանար և թանգարաններու արժանի ճենապակիէ սպասներու մէջէն խմած ըլլալով մեր թէյը, քաջութիւն չենք ունենար երկարաձգելու մեր հոն նիստը, սկարբէթներ գլտորցնելու ու խօսակցելու համար։

Թարգմ. Զ.-Ս. (Շար.)